

پایش امنیت سرمایه‌گذاری
به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری
۵. زمستان ۱۳۹۷

معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۶۶۱۹
مهرماه ۱۳۹۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	مقدمه
۴	بیان مسئله
۵	اهداف این پژوهش
۵	ضرورت و اهمیت سنجش امنیت سرمایه‌گذاری
۶	سابقه سنجش محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌ها
۷	تعریف عملیاتی اصطلاح‌ها
۷	۱. روش‌شناسی ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری
۷	۱-۱. نماگرها و مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری
۱۰	۱-۲. پرسشنامه و مقررات پیمایش
۱۱	۱-۳. جامعه و انتخاب نمونه
۱۴	۱-۴. نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری
۱۵	۲. نتایج پژوهش براساس مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری
۱۵	۲-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بر حسب ۱۷ مؤلفه آماری (داده‌های آماری - HD)
۲۳	۲-۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بر حسب ۲۱ مؤلفه پیمایشی
۲۵	۲-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بر حسب مؤلفه‌های پیمایشی به تفکیک استان‌ها
۲۷	۲-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک حوزه‌های کاری بر حسب مؤلفه‌های پیمایشی
۲۹	۲-۵. ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک هر حوزه کاری
۳۱	۲-۶. ارزیابی ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک فعالان اقتصادی استان‌ها
۳۳	۳. نتایج پژوهش براساس نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری
۳۵	۳-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان»
۳۶	۳-۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «عملکرد دولت»
۳۷	۳-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری»
۳۸	۳-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت»
۳۹	۳-۵. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی»
۴۰	۳-۶. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی»
۴۱	۳-۷. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض»
۴۲	۴. شاخص کلی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک استان‌ها
۴۶	نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۴۸	منابع و مأخذ

پایش امنیت سرمایه‌گذاری
به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری
۵. زمستان ۱۳۹۷

چکیده

گزارش حاضر، پنجمین سنجش فصلی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران است. در این گزارش، با استفاده از آمارهای رسمی منتشر شده کنونی و در دسترس و نیز مشارکت فعالان اقتصادی از همه استان‌های کشور، وضعیت مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان سال ۱۳۹۷ استخراج و به تفکیک استان‌ها، مؤلفه‌ها و حوزه‌های کسب‌وکار ارائه شده است.

براساس تعریف این پژوهش، امنیت سرمایه‌گذاری در شرایطی به‌طور کامل برقرار می‌شود که متغیرهای اقتصاد کلان (نرخ تورم، نرخ ارز و...) باثبات یا قابل پیش‌بینی باشد، قوانین و مقررات و رویه‌ها و تصمیمات اجرایی باثبات، برای همه شفاف و قابل درک باشد و به‌طور سهل و مؤثری اجرا شوند و در صورت ضرورت تغییر، تغییراتشان در زمان معقولی پیش از اجرا به اطلاع ذی‌نفعان برسد، همچنین سلامت اداری برقرار باشد و اطلاعات مؤثر بر فعالیت‌های اقتصادی به‌طور شفاف و برابر در دسترس همه شهروندان باشد، جان و مال همه شهروندان از تعرض مصون باشد، حقوق مالکیت برای همه دقیق تعریف و تضمین شده باشد، نهادهای قضایی و انتظامی چنان مجهز و سالم و کارآمد باشند که هرگونه استفاده خودسرانه و بدون اجازه از دارایی‌های فیزیکی یا فکری دیگران، برای هیچ‌کس مقرون به‌صرفه نباشد و شهروندان مالباخته بتوانند با مراجعه به نهادهای قضایی و انتظامی با کمترین هزینه و در کوتاه‌ترین زمان، مال از دست‌رفته خود را به‌همراه خسارت مربوط، دریافت کنند و در آخر اینکه فرهنگ وفای به عهد و صداقت در مراکز اقتصادی رایج باشد.

شاخص کل امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در زمستان ۱۳۹۷ کمیّت ۶/۱۸ از ۱۰ (۱۰ بدترین حالت) ارزیابی شده است. مقدار عددی این شاخص در مطالعه پاییز گذشته^۱ ۶/۴۳ محاسبه شده بود که نشان می‌دهد کمیّت امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ نسبت به فصل قبل از آن مناسب‌تر ارزیابی شده است. به‌عبارت دقیق‌تر، وضعیت کلی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ نسبت به فصل قبل از آن از منظر فعالان کسب‌وکار مشارکت‌کننده در این مطالعه، بهتر ارزیابی شده است.

براساس ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش، در زمستان ۱۳۹۷ سه مؤلفه زیر

به‌عنوان **نامناسب‌ترین** مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی شده‌اند:

۱. سیدامیر سیاح و ایمان، تهرانی، «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۳) تابستان ۱۳۹۷ به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۶۵۲۶، تیرماه ۱۳۹۸.

۱. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده،
 ۲. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات حکومتی،
 ۳. عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده.
 از سوی دیگر مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری (نسبت به سایر مؤلفه‌ها) طی زمستان ۱۳۹۷ عبارتند از:

۱. رواج توزیع کالای قاچاق،
 ۲. استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی.
 ۳. میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی در حالی که براساس ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در پیمایش پاییز ۱۳۹۷ سه مؤلفه زیر به‌عنوان نامناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی شده بودند:

۱. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده،
 ۲. احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی،
 ۳. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات حکومتی.

همچنین مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری (نسبت به سایر مؤلفه‌ها) طی پاییز ۱۳۹۷ عبارت بودند از:

۱. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات و ماشین‌آلات)،
 ۲. استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی،
 ۳. رواج توزیع کالای قاچاق.

این گزارش با استفاده از دو مجموعه داده‌های پیمایشی و آماری و شاخص کلی (ترکیب دو مجموعه داده پیمایشی و آماری)، تهیه شده است. براساس یافته‌های داده‌های پیمایشی این پژوهش در زمستان ۱۳۹۷، فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش از کرمانشاه، زنجان، قزوین نامناسب‌ترین ارزیابی و از استان‌های خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، یزد مناسب‌ترین ارزیابی را از وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری در استان‌هایشان ارائه کرده‌اند. پس از تلفیق داده‌های آماری و یافته‌های پیمایشی در این پژوهش، استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، تهران و قزوین نامناسب‌ترین و استان‌های خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان و همدان مناسب‌ترین وضعیت را از نظر شاخص امنیت سرمایه‌گذاری نسبت به سایر استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷ کسب کرده‌اند. مقایسه شاخص امنیت سرمایه‌گذاری بین دو مطالعه پاییز ۱۳۹۷ تا زمستان ۱۳۹۷ نشان می‌دهد در مطالعه فصل پاییز ۱۳۹۷ به‌ترتیب سه استان مرکزی، سمنان و یزد جزء مناسب‌ترین‌ها ارزیابی شده بودند و سه استان ایلام، خوزستان و البرز به‌ترتیب جزء نامناسب‌ترین استان‌ها ارزیابی شده بودند.

این نتایج می‌تواند حاکی از فاصله میان ذهنیت فعالان اقتصادی (پیمایش) با داده‌های آماری اقتصاد ایران نیز باشد. انتظار می‌رود بخشی از این فاصله با افزایش تدریجی در حجم نمونه‌های قابل قبول

پیمایش به حداقل قابل تعمیم (حدود ۱۱۴۷۰ مورد) کاهش یابد.^۱

براساس نتایج این مطالعه، در زمستان ۱۳۹۷، از بین ۹ حوزه فعالیت اقتصادی، فعالان اقتصادی در حوزه‌های ارتباطات، توزیع و ... (حمل‌ونقل، انبارداری، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی)، بدترین ارزیابی و فعالان اقتصادی در حوزه‌های معدن بجز نفت و گاز بهترین ارزیابی را از وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری ارائه کرده‌اند. در حالی که در پاییز ۱۳۹۷ (مطالعه فصل قبل)، از بین ۹ حوزه فعالیت اقتصادی، فعالان اقتصادی در حوزه‌های صنعت (شامل کلیه صنعت و موارد مرتبط با ساختمان)، بدترین ارزیابی و فعالان اقتصادی در حوزه‌های هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا و حوزه‌های نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز مشترکاً بهترین ارزیابی را از وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری ارائه کرده‌اند.

انتظار می‌رود با تداوم تهیه و انتشار گزارش‌های فصلی امنیت سرمایه‌گذاری، توجه و حساسیت عموم مسئولان کشور به این عامل کلیدی سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی - اما مغفول مانده - در سیاست‌گذاری اقتصاد ایران جلب شود و این مجموعه گزارش‌های فصلی، به ترویج گفتمان امنیت سرمایه‌گذاری، قانونگذاری بهتر، رعایت قانون، احترام بیشتر به حقوق مالکیت و نیز بهبود عینی و واقعی امنیت اقتصادی و فضای سرمایه‌گذاری در ایران کمک کند. علاوه بر اینها، امید است با انجام مستمر این ارزیابی و انتشار نتایج آن، مسئولان اجرایی کشوری و استانی در قبال فعالان اقتصادی، متعهدتر و مسئولیت‌پذیرتر شده و قوای مقننه و قضائیه نیز در ایجاد بستر امن و رقابتی برای سرمایه‌گذاری و تولید در ایران بیشتر و مؤثرتر بکوشند.

مقدمه

نظریه‌پردازان رشد و توسعه اقتصادی متغیرهای تأثیرگذار بر سرمایه‌گذاری را مشخص کرده‌اند که اغلب آنها در ایجاد محیط امن و باثبات خلاصه می‌شود. نوسان بسیار شدید سرمایه‌گذاری در ایران معاصر، میزان پایین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی طی دهه‌های اخیر و فرار سرمایه‌های مادی و انسانی به خارج از کشور نشان می‌دهد در عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در کشور احتمالاً اختلال‌هایی وجود دارد.^۲

گزارش حاضر نتیجه دو سال فعالیت پژوهشی گروه مطالعات محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با همکاری منتخبی از مطرح‌ترین اساتید و صاحب‌نظران در موضوع امنیت سرمایه‌گذاری است.^۳ این گزارش، با روش‌های پیمایشی و آماری، نماگرها و مؤلفه‌های مؤثر در سرمایه‌گذاری در استان‌ها و

۱. براساس تحقیق مادر و روش‌شناسی تهیه این گزارش (گزارش ۱۵۸۵۲ مرکز پژوهش‌های مجلس)، برای ۳۱ استان کشور و هر استان بالغ بر ۳۷۰ نمونه پیمایشی پرسشنامه قابل قبول نیاز است تا نمونه‌ها به حدنصاب تعیین شده برای تعمیم نتایج نمونه‌ها به کل جامعه آماری برسد. وضعیت جامعه و نمونه مورد بررسی به تفکیک استان در جدول ۱ ارائه شده است.

۲. محمدحسین حسین‌زاده بحرینی و سیدسعید ملک‌الساداتی. «موانع نهادی سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار در ایران»، پژوهشنامه بازرگانی، تابستان ۱۳۹۰، دوره ۱۵، ش ۵۹، ص ۲۷.

۳. گزارش ارزیابی پیش رو، حاصل انجام پژوهشی با این مشخصات است: سیدامیر سیاح و دیگران، «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها (ویرایش اول)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اقتصادی، شماره مسلسل ۱۵۸۵۲، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷؛

برخی از صاحب‌نظرانی که در طول این مدت در تدوین مؤلفه‌ها و نماگرهای این گزارش همکاری کرده‌اند عبارتند از: آقایان محمود احمدپور داربانی، علی اسداللهی، مرتضی ایمانی‌راد، محمد بحرینیان، لطفعلی بخشی، حمید پاداش، ابوالفضل پاسبانی‌صومعه، سیدبهرزاد پورسید، جمشید تقسیم، سیدرضا حجازی، محمدحسین حسین‌زاده بحرینی، سید محمدرضا حسینی، آرمان خالقی،

بخش‌های اقتصادی ایران را ارزیابی کرده و با تلفیق آنها به روش علمی، «شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران» مربوط به زمستان ۱۳۹۷ را ارائه داده‌اند. این پنجمین گزارش از این سلسله مطالعه فصلی بوده و طبق برنامه‌ریزی انجام شده، این مطالعه به صورت منظم و فصلی ادامه خواهد یافت.

بیان مسئله

براساس «قانون مدنی»، مصوب ۱۳۰۷ شمسی هر شهروند ایرانی در صورتی که مال یا دارایی‌اش مورد تجاوز دیگری قرار گیرد، می‌تواند با مراجعه به کلانتری و دستگاه قضایی، با کمک و حمایت حکومت، مال خود را بازپس گیرد و خسارت خود را جبران کند. از آن زمان تاکنون، گویی مسئولان کشور چنین فرض کرده‌اند که امنیت سرمایه‌گذاری مردم ایران توسط قانون مدنی و نهادهای تأسیس شده برای اجرای آن (دادسراها، دادگاه‌ها و نیروی انتظامی فعلی)، تأمین است و اگر اموال یکی از فعالان اقتصادی ایرانی مورد تعدی قرار گیرد، او می‌تواند با مراجعه به پاسگاه و دادگاه، به راحتی حق خود را وصول کند. اما مشاهدات عینی و شواهد موجود نشان می‌دهد در فرایند مطالبه این حق، پیچیدگی‌هایی وجود دارد که فرض مورد اشاره را با چالش‌هایی جدی مواجه می‌کند.

شواهد و قرائن نشان می‌دهد «حقوق مالکیت» به معنای کلی «حق شهروندان برای بهره‌مندی انحصاری از منافع کار یا کالاها و خدماتی که آنها را با روش‌های قانونی یا هنجاری تصرف کرده‌اند»، در کشور ما از طرف حکومت به حد کافی تضمین شده نیست و مالکیت فیزیکی و فکری شهروندان ایرانی، توسط دیگر شهروندان و نیز حکومت مورد تعدی قرار می‌گیرد بدون اینکه امکان استیفای مؤثر، کم‌هزینه و سریع حق مورد تعدی وجود داشته باشد. هر چند تعدی به مالکیت عمومی و دولتی، ممکن است توسط سایر شهروندان نیز واقع شود، مانند جنگل‌خواری، ساحل‌خواری و کوه‌خواری.

برخی مصادیق مشاهده شده تعدی به «امنیت سرمایه‌گذاری» که در سال‌های اخیر مرتباً به‌عنوان شکایت و مطالبه از سوی فعالان اقتصادی به نمایندگان و نیز مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ارسال می‌شود، عبارتند از:

- عدم تعهد به اجرای قراردادهای کسب‌وکار از طرف دستگاه‌های اجرایی و دیگر شهروندان نظیر پرداخت وجه چک یا تحویل مورد اجاره در موعد مقرر، اجرای تعهدات خدمات پس از فروش و...
- فرایند بسیار طولانی، پیچیده، وقت‌گیر و پرهزینه دادرسی و پیگیری حقوق مورد تعدی،
- بی‌تعهدی مسئولان به اجرای وعده‌های داده شده در قوانین، برنامه‌های انتخابی، سخنرانی‌ها و ...

- غیرقابل پیش‌بینی بودن تغییرات قوانین، مقررات و رویه‌های اجرایی، نظیر تعرفه‌های تجاری،
 - بی‌ثباتی متغیرهای اصلی اقتصاد کلان نظیر نرخ ارز، تورم، نرخ سود بانکی،
 - وجود زمینه‌های فساد در روابط مأموران حکومت و فعالان اقتصادی،
 - دخالت‌های قانونی و غیرقانونی مأموران حکومتی در اداره بنگاه‌ها،
 - قابل تفسیر بودن قوانین و مقررات و دقیق نبودن حقوق فعالان اقتصادی و نحوه و هزینه استیفای آنها.
- به عبارتی مسئله این تحقیق عبارت است از: معرفی مؤلفه‌ها و روشی برای سنجش مستمر «امنیت سرمایه‌گذاری» در استان‌ها و کسب و کارهای سراسر کشور جمهوری اسلامی ایران و ارائه نتایج مستمر آن به تفکیک استانی و بخشی (بخش اقتصادی نظیر کشاورزی، صنعت، فناوری نوین و...).

اهداف این پژوهش

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری و ارائه توصیه‌های لازم با هدف بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در میان‌مدت و بلندمدت است. در این مطالعه خاص (زمستان ۱۳۹۷) برآورد مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک فعالان حوزه‌های اقتصادی به همراه جداول تفکیکی و رتبه‌بندی استان‌ها و حوزه‌ها از نظر هر مؤلفه و نماگر و توصیه‌های کاربردی برای بهبود هر مؤلفه در زمستان ۱۳۹۷ ارائه می‌شود.

ضرورت و اهمیت سنجش امنیت سرمایه‌گذاری

در فقدان گزارش‌های منظم و سنجش‌های مستمر از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری، مسئولان به خود اجازه می‌دهند به تعهداتشان در قراردادهای منعقد شده با فعالان اقتصادی پایبند نباشند، وعده‌های بدون پشتوانه دهند، مقررات و رویه‌های اجرایی را به‌طور غافلگیرکننده‌ای تغییر دهند، مصوبه‌هایی با ضمانت اجرایی اندک تصویب کنند، در برابر مطالبات فراقانونی مأموران تحت امرشان از فعالان اقتصادی، واکنش جدی و بازدارنده نشان ندهند و در شفاف‌سازی و پاسخگویی به مطالبات فعالان اقتصادی تعلل کنند. هرچند امید است با انتشار چنین گزارش‌های منظم و سنجش‌های مستمر، با حساس کردن جامعه و فعالان اقتصادی نسبت به شاخص‌های امنیت سرمایه‌گذاری، توجه مسئولان امر نیز نسبت به کاستی‌ها و نقاط ضعف مطرح شده و روندهای موجود جلب شود تا بتوانند اصلاحات فرایندی و ساختاری مورد نیاز را با سرعت بیشتر و متناسب با اولویت‌های شناسایی شده، عملیاتی و کاربردی سازند.

برخی از اجزای امنیت سرمایه‌گذاری مانند «تضمین حقوق مالکیت» آنچنان اهمیت دارد که برخی از اقتصاددانان، آن را زیربنا و عامل اصلی رشد اقتصادی در کشورهای توسعه‌یافته می‌دانند؛ «حقوق

مالکیت (جزئی از امنیت سرمایه‌گذاری) در فرایند موفقیت اقتصادی این کشورها آنقدر اهمیت دارد که صاحب‌نظران معتقدند آنها زمانی از مرز موفقیت عبور کردند که قوانین رسمی و گسترده مالکیت را تدوین و فرایند تبدیل مالکیت به سرمایه را آغاز کردند.^۱

براساس آنچه گفته شد و با جلب توجه و ایجاد حساسیت در سیاست‌گذاران و تصمیم‌سازان اقتصاد کشور نسبت به موضوع «نرم‌افزارهای توسعه» و «سرمایه‌ها و زیرساخت‌های نامرئی توسعه» نظیر تضمین حقوق مالکیت فیزیکی، حاکمیت قانون و امنیت سرمایه‌گذاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به این نتیجه رسید که علاوه بر «محیط کسب‌وکار»، لازم است توجه سیاست‌گذاران و تصمیم‌سازان اقتصاد ایران به موضوع «امنیت سرمایه‌گذاری» و «حقوق مالکیت و ضمانت‌های اجرایی آن» نیز جلب و متمرکز شود؛ موضوعی که شکایت‌ها و مطالبات فعالان اقتصادی نشان می‌دهد مسئله‌ای ریشه‌دار در میان تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران ایرانی است و توجه به آن و برقراری امنیت سرمایه‌گذاری می‌تواند «فضای سرمایه‌گذاری»^۲ را در ایران بهبود بخشد.

سابقه سنجش محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌ها

گروه مطالعات محیط کسب‌وکار در دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، از سال ۱۳۸۹ با تعریف و معرفی مؤلفه‌های ملی محیط کسب‌وکار، مطالعه فصلی محیط کسب‌وکار در ایران را آغاز کرد. این مجموعه مطالعات میدانی و مستمر از پاییز ۱۳۸۹ تحت عنوان «پایش محیط کسب‌وکار ایران»^۳ منتشر می‌شد و پس از ۶ سال پیمایش و پژوهش مستمر در زمستان ۱۳۹۵ با انتشار ۲۶ گزارش فصلی، پایان یافت و براساس ماده (۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، ادامه آن پیمایش‌ها به اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران محول شد.

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای ۶ سال تدوین گزارش‌های پایش محیط کسب‌وکار این بود که نشان داد مشکل اصلی اداره بنگاه در ایران در مرحله کنونی از توسعه‌یافتگی کشور، نه زیرساخت‌هایی نظیر جاده، برق و بندر، بلکه جنبه‌های نرم‌افزاری تولید و سرمایه‌گذاری است؛ یعنی عواملی نظیر ثبات اقتصاد کلان، شفافیت و پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد، فقدان فساد و تضمین همه‌جانبه حقوق مالکیت^۴ (سیاح،

۱. هرناندو دسوتو، راز سرمایه: چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟، ترجمه فریدون تفضلی، تهران، نشر نی، ۱۳۸۶، ص ۲۵.

۲. در ادبیات تخصصی، عبارت‌های «محیط کسب‌وکار» (Business Environment) و «فضای سرمایه‌گذاری» (Investment Climate) تقریباً به یک مفهوم اشاره دارند؛ با این تفاوت که فضای سرمایه‌گذاری (به مفهوم عوامل مؤثر بر تصمیم بک سرمایه‌گذار بالقوه برای سرمایه‌گذاری در یک منطقه) مربوط به قبل از تأسیس بنگاه و تصمیم کارآفرین برای شروع کار می‌شود، اما محیط کسب‌وکار (مجموعه عوامل مؤثر بر اداره و عملکرد بنگاه‌های یک منطقه یا حوزه کاری که تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها هستند) به بعد از تأسیس بنگاه مربوط می‌شود. در «قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار» (مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶) نیز «محیط کسب‌وکار» به همین ترتیب تعریف شده است: «... مجموعه عوامل مؤثر در اداره یا عملکرد بنگاه‌های تولیدی که خارج از کنترل مدیران آنها می‌باشند».

۳. تعداد تشکلهای مشارکت‌کننده در فصول مختلف تغییر می‌کرده است.

۴. سیدامیر سیاح، «آموزه‌های ۱۶ دوره ارزیابی فصلی محیط کسب‌وکار در ایران طی پاییز ۱۳۸۹ تا تابستان ۱۳۹۳»، مجلس و راهبردی، سال بیست‌وسوم، ش ۷۵، بهار ۱۳۹۵، صص ۲۷-۲۶.

۱۳۹۵: ۲۶-۲۷؛ مؤلفه‌هایی که از مجموعه آنها به‌عنوان «امنیت سرمایه‌گذاری» یاد می‌شود. به همین دلیل مرکز پژوهش‌های مجلس، ادامه تهیه گزارش‌های پایش محیط کسب‌وکار را به اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران سپرد و تهیه گزارش‌های فصلی حاضر را با هدف تحقیق دقیق در ابعاد و ماهیت امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در دستور کار قرار داد.

تعریف عملیاتی اصطلاح‌ها

– **فعال اقتصادی:** منظور از فعال اقتصادی در این پژوهش، همه اتباع ایران است که به سن ۱۸ سال رسیده‌اند و در یکی از حوزه‌های کاری از طریق قانونی یا بهنجار و عرف جامعه، به‌طور مستمر مشغول کسب درآمد هستند.

– **حقوق مالکیت:** حق شهروندان برای بهره‌مندی انحصاری از منافع کار یا کالاها و خدماتی که آنها را با روش‌های قانونی یا هنجاری تصرف کرده‌اند.

– **امنیت سرمایه‌گذاری:** منظور از «امنیت سرمایه‌گذاری»، شرایطی است که در آن، متغیرهای اقتصاد کلان باثبات یا قابل پیش‌بینی باشد، حاکمیت قانون برقرار باشد و اعمال شود، قوانین و مقررات، تصمیم‌های مسئولان و رویه‌های اجرایی کشور، باثبات باشند و به‌طور سهل و مؤثری اجرا شوند و در صورت ضرورت داشتن تغییر در هریک از آنها، تغییرات قبلاً به اطلاع ذی‌نفعان برسد؛ همچنین اطلاعات مؤثر بر فعالیت‌های اقتصادی به‌طور شفاف و برابر در دسترس همه شهروندان باشد و نهادهای قضایی و انتظامی چنان مجهز و سالم و کارآمد باشند که هرگونه نقض حقوق مالکیت شهروندان، یا استفاده بدون اجازه از دارایی فیزیکی یا معنوی دیگران، برای هیچ‌کس اعم از شخص حقیقی و حقوقی از جمله مسئولان کشور، مقرون به‌صرفه نباشد و شهروندان مالباخته بتوانند با مراجعه به نهادهای ذی‌صلاح، در کمترین زمان، مال از دست‌رفته خود را به همراه خسارت مربوطه، دریافت کنند.

۱. روش‌شناسی ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری

گزارش حاضر، پنجمین گزارش مستمر فصلی است که با ابزار پرسشنامه و براساس ترکیبی از «ادراک‌سنجی» فعالان اقتصادی سراسر کشور از وضعیت ۲۱ مؤلفه پیمایشی (Survey Data) و نیز داده‌های آماری (Hard Data) امنیت سرمایه‌گذاری ایران در دوره سه‌ماهه زمستان ۱۳۹۷ تهیه شده است.

۱-۱. نماگرها و مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری

از سال ۱۳۹۵ مطالعات پژوهشی و میدانی گسترده‌ای برای ساخت «شاخص امنیت سرمایه‌گذاری» و

مؤلفه‌های آن در مرکز پژوهش‌های مجلس آغاز شد که حاصل آن در پژوهشی که مبنای گزارش حاضر محسوب می‌شود، با عنوان «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها» مدون شده است که در این گزارش با عنوان «پژوهش اصلی» از آن یاد می‌کنیم.

۲۱ مؤلفه پیمایشی و ۱۷ مؤلفه آماری این گزارش، در پژوهش اصلی به این ترتیب به دست آمده‌اند که ابتدا با روش کتابخانه‌ای، مطالعات پیشین درباره تعریف، اجزا و مؤلفه‌ها، آثار «امنیت سرمایه‌گذاری» و روش‌های به کار رفته پیشین برای محاسبه مؤلفه‌های مذکور، گردآوری شدند. سپس براساس تجربیات داخلی و خارجی در تبیین تعریف ماهیت، اجزا و مؤلفه‌های «امنیت سرمایه‌گذاری»، نماگرها و مؤلفه‌های آماری^۱ و پیمایشی^۲ پیشنهاد شده است.

در گام بعد با روش میدانی و نظرخواهی از خبرگان، برای حک و اصلاح و تأیید ۱۰ نماگر و ۴۰ مؤلفه پیشنهادی نظرخواهی صورت گرفته و براساس نتیجه این پژوهش میدانی، شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران شامل ۷ نماگر و ۳۸ مؤلفه (۱۷ مؤلفه آماری و ۲۱ مؤلفه پیمایشی) نهایی و به شرح زیر معرفی شد:

نماگر ۱. تعریف و تضمین حقوق مالکیت (۷ مؤلفه: ۳ پیمایشی و ۴ آماری)

۱. اعتماد به دستگاه قضایی برای احقاق به‌موقع و منصفانه حق در دعاوی تجاری و مالی (مؤلفه پیمایشی)
۲. سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایت فعالان اقتصادی (مؤلفه پیمایشی)
۳. تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی (مؤلفه پیمایشی)
۴. اجرای کامل و به‌موقع احکام مراجع قضایی (مؤلفه آماری)
۵. رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری (مؤلفه آماری)
۶. نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی) (مؤلفه آماری)
۷. میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز) (مؤلفه آماری)

نماگر ۲. ثبات اقتصاد کلان (۳ مؤلفه: ۱ پیمایشی و ۲ آماری)

۱. ثبات قیمت مواد اولیه (مؤلفه پیمایشی)
۲. ثبات شاخص تورم مصرف‌کننده (مؤلفه آماری)
۳. ثبات نرخ ارز (مؤلفه آماری)

نماگر ۳. ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی (۴ مؤلفه: ۳ پیمایشی و ۱ آماری)

۱. ثبات یا پیش‌بینی‌پذیری قوانین و مقررات (مصوبه مجلس یا هیئت دولت یا وزرا) (مؤلفه پیمایشی)
۲. ثبات یا پیش‌بینی‌پذیری رویه‌های اجرایی (تصمیمات مسئولان استانی یا محلی) (مؤلفه پیمایشی)

۳. روشن و غیرقابل تفسیر بودن قوانین و مقررات ناظر به کسب و کار (مؤلفه پیمایشی)

۴. ثبات مسئولان استانی (مؤلفه آماری)

نماگر ۴. شفافیت و سلامت اداری (۴ مؤلفه: ۴ پیمایشی)

۱. توزیع کالای قاچاق به ضرر بخشی از فعالان اقتصادی در بازار (مؤلفه پیمایشی)

۲. دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیم‌های مسئولان (مؤلفه پیمایشی)

۳. میزان شیوع رشوه در ادارات (مؤلفه پیمایشی)

۴. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات حکومتی (مؤلفه پیمایشی)

نماگر ۵. فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درست‌ی (۹ مؤلفه: ۵ پیمایشی و ۴ آماری)

۱. وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار (مؤلفه پیمایشی)

۲. میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار (مؤلفه پیمایشی)

۳. وفای به عهد در اجرای قراردادهای توسط دولت (مؤلفه پیمایشی)

۴. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده (مؤلفه پیمایشی)

۵. عمل مسئولان محلی به وعده‌های داده شده (مؤلفه پیمایشی)

۶. تعداد پرونده‌های خیانت در امانت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)

۷. تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)

۸. درصد چک‌های برگشتی (مؤلفه آماری)

۹. تعداد پرونده‌های کلاهبرداری (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)

نماگر ۶. مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (۸ مؤلفه: ۲ پیمایشی و ۶ آماری)

۱. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات و ماشین‌آلات) (مؤلفه پیمایشی)

۲. سرقت یا استفاده غیرمجاز از علائم تجاری یا مالکیت معنوی (مؤلفه پیمایشی)

۳. سرقت مستوجب تعزیر (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)

۴. تصرف عدوانی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)

۵. مزاحمت ملکی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)

۶. ضرب و جرح عمدی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)

۷. تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)

۸. ضریب نفوذ بیمه (مؤلفه آماری)

نماگر ۷. عملکرد دولت (۳ مؤلفه پیمایشی)

۱. سهولت احقاق حقوق قانونی شهروندان در ادارات (مؤلفه پیمایشی)

۲. اختلال در کسب‌وکار بر اثر تحریم‌های جدید خارجی (مؤلفه پیمایشی)

۳. حمایت و همراهی واقعی مقامات استانی از داوطلبان سرمایه‌گذار (مؤلفه پیمایشی)

۱-۲. پرسشنامه و مقررات پیمایش

پرسشنامه پژوهش حاضر، به‌صورت الکترونیکی و شامل ۲۱ پرسش برای سنجش ادراک و احساس فعالان اقتصادی از وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری به‌صورت کیفی و طیف (گزینه‌های) پنج‌گانه «خیلی زیاد، زیاد، تا حدودی، کم، خیلی کم» طراحی شد.

از آنجا که این سلسله‌پیمایش‌ها فصلی انجام می‌شود، مقرر شد پرسشنامه‌ها از روز بیستم تا پایان آخرین ماه هر فصل توزیع شود و پاسخ‌های دریافت شده تا روز ۱۵م ماه بعد قابل قبول باشد.

گفتنی است در تجربه پیشین مرکز پژوهش‌ها برای پیمایش محیط کسب‌وکار، پرسشنامه‌ها به‌صورت فیزیکی برای جامعه هدف^۱ از طریق نمابر ارسال و با نمابر دریافت می‌شد که فرایند پُر کردن و پیاده‌سازی و انتقال داده‌ها به رایانه، به‌صورت دستی انجام می‌شد و احتمال خطای انسانی در آن وجود داشت. براساس همین تجربه، برای پیمایش حاضر، ابزار جمع‌آوری داده‌ها به‌صورت ربات در پیام‌رسان‌های «تلگرام» و بعداً «بله» و نیز سایت اینترنتی طراحی شد که ویژگی همه آنها، پاسخگویی در ابزار شخصی (گوشی تلفن همراه)، ارسال الکترونیک و انتقال داده‌ها به‌صورت کاملاً ماشینی و بدون دخالت عامل انسانی است.

در پرسشنامه و ارزیابی پایش محیط کسب‌وکار که از سال ۱۳۸۹ به‌طور مستمر و فصلی منتشر می‌شود، امتیاز ۱۰، بدترین امتیاز تعریف شده بود طوری که عدد محاسباتی هرچه به ۱۰ نزدیک‌تر باشد، ارزیابی بدتر تلقی می‌شد. از آنجا که طی هفت سال گذشته مخاطب گزارش پایش محیط کسب‌وکار به این نوع کمی‌سازی (۱۰ بدترین و صفر بهترین ارزیابی و در نهایت شاخص هرچه به صفر نزدیک‌تر باشد بهتر است)، عادت کرده و گزارش حاضر نیز از نظر روش و محتوا با آن گزارش شباهت‌هایی دارد، تصمیم گرفته شد در این گزارش نیز با همان اسلوب شناخته شده، ارزیابی بین صفر و ۱۰ باشد و ۱۰ بدترین و صفر بهترین ارزیابی باشد و در نهایت شاخص هرچه به صفر نزدیک‌تر باشد، بهتر ارزیابی و تلقی می‌شود.

با توجه به کیفی بودن پرسش‌های این پیمایش، پرسش‌های ارزیابی‌ها و پاسخ‌ها باید به‌صورت کمی درمی‌آمد. به همین دلیل نمرات ارزیابی به‌صورت خیلی کم، امتیاز ۱۰، کم، امتیاز ۷/۵، تا حدودی، امتیاز ۵، زیاد، امتیاز ۲/۵ و خیلی زیاد، امتیاز صفر معادل‌سازی کمی شد (به گونه‌ای که فواصل امتیاز ۲/۵ به‌صورت مساوی مابین گزینه‌ها رعایت شود).

شایان ذکر است در پرسشنامه این تحقیق، برخی از سؤال‌ها، رویکردی مثبت (برای مثال ارزیابی

۱. مطالعات پایش محیط کسب‌وکار، به‌صورت تمام‌شمار از تشکلهای اقتصادی سراسر کشور انجام می‌شود، یعنی در آن مطالعه نمونه‌گیری وجود نداشت و پرسش‌های پرسشنامه به‌طور مستقیم از اعضای جامعه هدف آن تحقیق پرسیده می‌شد.

میزان وفای به عهد) و برخی دیگر رویکرد منفی (برای مثال ارزیابی میزان رشوه در ادارات) دارند. در مؤلفه‌های (رواج توزیع کالای قاچاق)، (میزان شیوع رشوه در ادارات)، (اعمال نفوذ و تباخی در معاملات ادارات)، (وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار)، سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات) و (استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی) که سؤال‌ها رویکرد منفی داشتند و پاسخ‌ها برخلاف سایر مؤلفه‌ها بودند، نحوه امتیازدهی به‌طور معکوس کمی‌سازی شد؛ یعنی خیلی زیاد نمره ۱۰ و به همین ترتیب.

۳-۱. جامعه و انتخاب نمونه

برخلاف پیمایش‌های پایش محیط کسب‌وکار که طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ با جامعه تعریف شده تشکلهای اقتصادی سراسر کشور توسط مرکز پژوهش‌های مجلس اجرا می‌شد، در پیمایش امنیت سرمایه‌گذاری، جامعه آماری، همه فعالان اقتصادی در دسترس در همه استان‌ها و همه حوزه‌های کاری در نظر گرفته شده است.

انتخاب فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پژوهش، به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای بوده و برای تعمیم نتایج حاصله از جمع‌آوری و پردازش داده‌ها به کل کشور، تکمیل پرسشنامه با حجم قابل قبولی از فعالان اقتصادی ضرورت داشته است. روش جمع‌آوری داده‌ها به‌صورت ارائه پرسشنامه به فعالان اقتصادی نمونه برای مؤلفه‌های پیمایشی (SD) و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری (HD) است. تعداد نمونه‌ها از جامعه فعالان اقتصادی براساس استفاده از جدول مورگان^۱ به‌دست آمده که براساس حجم نمونه‌ها در هر استان مشخص شده است. جامعه فعالان اقتصادی به ۳۱ خوشه (استان‌های کشور) تفکیک شد و با استفاده از فرمول کوکران، تعداد نمونه‌های لازم از هر استان به‌شرح جدول ۱ تعیین شد.

یکی از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش، دسترسی به فهرست اعضای جامعه آماری تعیین شده (فعالان اقتصادی سراسر کشور) و نیز قانع و راضی کردن آنها به تکمیل پرسشنامه این پژوهش بود؛ پرسشنامه‌ای که در آن ارزیابی نیروی انتظامی و نیز وجود رشوه و فساد گنجانده شده است. دشواری دستیابی به جامعه آماری از آن جهت بود که اولاً به‌لحاظ ابزار انتخاب شده برای جمع‌آوری نظر نمونه‌ها (توسط ربات پیام‌رسان)، به شماره همراه شخصی مدیران اصلی کسب‌وکارها نیاز بود و ثانیاً بخش نامعلومی از فعالان اقتصادی در ایران، به‌طور زیرزمینی به فعالیت مشغول هستند یا علاقه ندارند اطلاعات کسب‌وکارشان شفاف باشد یا شناخته شوند یا حتی در معرض مکاتبه با حکومت قرار گیرند.

۱. جدول مورگان برای تعیین حجم نمونه از جوامعی استفاده می‌کند که نه از واریانس جامعه و نه از احتمال موفقیت یا عدم موفقیت متغیر اطلاع در دست نباشد و نتوان از فرمول‌های آماری برای برآورد حجم نمونه استفاده کرد. این جدول در حالتی محافظه‌کارانه حجم نمونه را ارائه می‌دهد. این جدول برای راحتی تصمیم تعیین حجم نمونه با خطایی قابل تحمل (۰/۰۵) و در حالت‌های مختلف تهیه شده است.

جدول ۱. حجم جامعه و نمونه لازم، تعداد پیامک‌های ارسالی و پاسخ دریافتی
به تفکیک استان‌ها در پایش زمستان ۱۳۹۷

استان	حجم جامعه	حجم نمونه لازم	پیامک ارسالی	پاسخ دریافتی قابل قبول
آذربایجان شرقی	۲۳۶۸۷	۳۷۸	۲۸۱۸	۲۶۹
آذربایجان غربی	۱۵۶۵۳	۳۷۵	۲۷۹۶	۱۹۵
اردبیل	۵۵۰۰	۳۵۹	۲۶۷۶	۱۱۰
اصفهان	۴۲۸۵۴	۳۸۱	۲۸۴۰	۳۶۲
البرز	۹۳۶۶	۳۶۹	۲۷۵۲	۲۳۹
ایلام	۳۹۰۶	۳۵۰	۲۶۱۰	۵۷
بوشهر	۵۳۵۳	۳۵۹	۲۶۷۶	۱۵۲
تهران	۷۶۰۲۳	۳۸۲	۲۸۴۸	۵۵۴
کرمان	۱۱۳۴۳	۳۷۲	۲۷۷۴	۲۱۰
چهارمحال و بختیاری	۵۳۳۶	۳۵۸	۲۶۷۰	۱۰۵
خراسان جنوبی	۵۰۵۴	۳۵۷	۲۶۶۲	۱۱۷
خراسان رضوی	۲۹۶۲۲	۳۷۹	۲۸۲۶	۳۰۰
خراسان شمالی	۴۴۵۱	۳۵۳	۲۶۳۲	۱۲۳
خوزستان	۱۵۳۹۱	۳۷۵	۲۷۹۶	۲۱۶
زنجان	۶۵۳۸	۳۶۳	۲۷۰۶	۱۴۳
سمنان	۳۹۶۵	۳۵۰	۲۶۱۰	۱۳۶
سیستان و بلوچستان	۵۷۷۹	۳۶۰	۲۶۸۴	۷۴
فارس	۱۸۹۵۹	۳۷۷	۲۸۱۰	۲۹۹
قزوین	۵۹۹۵	۳۶۱	۲۶۹۲	۲۱۱
قم	۸۱۹۶	۳۶۷	۲۷۳۶	۱۸۷
کردستان	۸۸۶۹	۳۶۸	۲۷۴۴	۷۱
کرمانشاه	۹۰۴۴	۳۶۹	۲۷۵۲	۵۱
کهگیلویه و بویراحمد	۲۸۴۶	۳۳۹	۲۵۲۸	۵۳
گلستان	۸۴۱۹	۳۶۷	۲۷۳۶	۱۵۸
گیلان	۱۵۱۳۱	۳۷۵	۲۷۹۶	۲۴۳
لرستان	۷۴۹۵	۳۶۵	۲۷۲۲	۱۹۰
مازندران	۲۸۳۷۷	۳۷۹	۲۸۲۶	۲۴۷
مرکزی	۹۲۰۱	۳۶۹	۲۷۵۲	۲۰۰
هرمزگان	۴۹۲۹	۳۵۶	۲۶۵۲	۱۳۰
همدان	۸۸۰۲	۳۶۸	۲۷۴۲	۱۲۴
یزد	۱۰۰۵۴	۳۷۰	۲۷۵۶	۱۶۹
کل کشور	۴۱۶۱۳۹	۱۱۳۵۰	۸۴۶۲۰	۵۶۹۴

مأخذ: استخراج تیم پژوهش از فایل‌های جمع‌آوری شده فعالان اقتصادی و جدول کوکران برای تعیین حجم نمونه، پایش زمستان ۱۳۹۷.

برای تهیه فهرست جامعه فعالان اقتصادی سراسر کشور، تیم پژوهش این پیمایش در مکاتبه با تشکل‌های اقتصادی سراسری شامل اتاق بازرگانی، صنایع معادن و کشاورزی، خانه‌های صنعت و معدن، اتاق‌های اصناف و تعاون و کانون‌های عالی کارفرمایی سراسر کشور، فهرست اعضای آنها را درخواست کرد

که اتاق اصناف به طور کامل و اتاق تعاون به طور نسبی پاسخ مثبت دادند و همکاری کردند. علاوه بر تیم پژوهش مذکور، فهرست‌های گردآوری شده از شرکت‌های ثبت شده یا فعال، از شرکت‌های تبلیغاتی خریداری شد تا فهرست گردآوری شده هرچه بیشتر به جامعه آماری تعریف شده پیمایش نزدیک‌تر باشد. در نهایت در اواخر زمستان ۱۳۹۶ فهرست نهایی شامل اسامی و شماره تلفن همراه صحیح و قطعی مدیران واحدهای تولیدی از سراسر کشور (۴۱۶۱۳۹ نفر)، نوع کسب‌وکار و استان محل فعالیت آنها، تا حد مقدور مدون شد. سپس این فهرست به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های ۹ گانه کسب‌وکار خوشه‌بندی و برای عملیات ارسال پیامک‌ها آماده شد. شایان ذکر است که خوشه‌بندی فقط براساس ۳۱ استان انجام شد و به لحاظ پیچیدگی‌ها و محدودیت‌های پژوهش، از خوشه‌بندی مضاعف (خوشه‌بندی دوم جامعه براساس حوزه‌های کاری) صرف‌نظر شد. در هر پایش نیز سعی بر راستی‌آزمایی و به‌روزرسانی اطلاعات فوق نیز شده است.

ارسال پیامک‌های دعوت به تکمیل پرسشنامه در پیام‌رسان بله و تارنمای مرکز پژوهش‌های مجلس برای جامعه تعیین شده (حاوی لینک مربوطه)، از دهم اسفندماه ۱۳۹۷ آغاز شد. علاوه بر آن، ایمیل دعوت به ورود به محیط پرسشنامه در سایت برای ۲۲۶۹۶ فعال اقتصادی و پیامک دعوت ورود به محیط پرسشنامه در پیام‌رسان بله و سایت نیز برای ۸۴۶۲۰ فعال اقتصادی ارسال شد (به تعداد بیش از ۷/۵ برابر نمونه مورد نیاز با فرض اینکه از هر ۱۵ نفر دریافت‌کننده پیامک،^۱ یک نفر پرسشنامه را به درستی تکمیل و ارسال خواهد کرد). دعوت به پُر کردن پرسشنامه الکترونیک و دریافت پاسخ‌ها طبق مقررات تعیین شده این پژوهش، تا ۲۰ فروردین ۱۳۹۸ ادامه یافت. در عمل، تنها ۷۱ نفر از نمونه‌های تعیین شده از طریق سامانه پیام‌رسان بله اقدام به تکمیل پرسشنامه کردند که با توجه به همکاری‌های مجموعه پیام‌رسان بله، ربات تنها برای شماره تلفن‌های جامعه آماری فعال بود و افراد خارج از جامعه آماری امکان تکمیل پرسشنامه را از طریق ربات پیام‌رسان بله نداشتند. ۵۷۷۸ پرسشنامه از طریق سایت، به صورت کامل و قابل قبول دریافت شد که از این تعداد برخی از پرسشنامه‌ها توسط افرادی تکمیل شد که پیامکی برای آنها ارسال نشده بود (شماره تماس آنها میان افرادی که تیم پژوهش برایشان پیامک فرستاد، نبود) و هویت آنها هم به عنوان عضوی از جامعه فعالان اقتصادی ایران برای تیم پژوهش احراز نشد و در نهایت تیم پژوهش مجموعاً ۵۶۲۳ پاسخ را قابل قبول تشخیص داد. شایان ذکر است با توجه به جامعه آماری در اختیار تیم پژوهش، لازم بود که به طور متوسط از هر استان ۳۷۰ پرسشنامه تکمیل و تحویل شود. توزیع ۵۶۹۴ پرسشنامه قابل قبول رسیده در این پیمایش، به تفکیک استان‌ها در جدول ۱ ارائه شده است.

از آنجا که این تعداد کمتر از حدنصاب قابل قبول تعریف شده در پژوهش اصلی بود، لذا

نتایج این پیمایش به کل جامعه فعالان اقتصادی تعمیم داده نمی‌شود. امید می‌رود در فصل‌های

۱. تعداد پرسشنامه‌های مورد نیاز حدود ۱۱۲۰۰ پرسشنامه در سطح کشور و در تمامی استان‌ها و خوشه‌هاست. در پایش زمستان ۱۳۹۶ برای ۴۲۳۱۰ نفر پیامک ارسال شد. با توجه به اینکه برآورد این بود که تقریباً از هر چهار نفر که پیامک را دریافت می‌کند، یک نفر (۲۵ درصد) پرسشنامه را تکمیل و ارسال کند که متأسفانه در پایان، حدود ۴ درصد از دریافت‌کنندگان پیامک اقدام به ورود به ربات و سایت و تکمیل پرسشنامه نموده‌اند. لذا برای پایش بهار تعداد پیامک‌های ارسالی را دو برابر یعنی به ۸۴۶۲۰ نفر پیامک ارسال شد که تقریباً ۷/۵ برابر تعداد پرسشنامه‌های تکمیل شده مورد نیاز است. این بار با توجه به تجربه پایش زمستان و زمان ارسال پیامک‌های پایش زمستان (در هفته‌های پایانی سال ۱۳۹۶ و ایام نوروز) که از هر ۲۵ نفر پیامک‌گیرنده، ۱ نفر اقدام به تکمیل پرسشنامه کرده بود، در پایش بهار تصور این بود که این عدد بهبود می‌یابد و به ۱ نفر از ۱۵ نفر می‌رسد.

آتی، تعداد نمونه‌ها به حدنصاب تعیین شده یعنی حدود ۱۱۳۰۰ فعال اقتصادی از همه استان‌ها و از همه بخش‌ها (با فرض ثابت ماندن حجم جامعه آماری) برسد. البته با توجه به شروع مطالعه امنیت سرمایه‌گذاری از زمستان ۱۳۹۶ و کنار گذاشتن ابزار طراحی شده برای اجرای پیمایش این پژوهش (پیام‌رسان تلگرام) و استفاده از پیام‌رسان داخلی (بله)، روند افزایش مشارکت‌کنندگان در مطالعه با رشد تا حدودی قابل قبول همراه بوده است (جدول زیر).^۱

جدول ۲. تعداد پرسشنامه‌های قابل قبول در مطالعه‌های مختلف امنیت سرمایه‌گذاری

عنوان	تعداد پرسشنامه‌های قابل قبول (نفر)	درصد رشد پرسشنامه‌های قابل قبول
مطالعه اول (زمستان ۱۳۹۶)	۱۲۰۷	
مطالعه دوم (بهار ۱۳۹۷)	۲۷۵۱	۱۲۸
مطالعه سوم (تابستان ۱۳۹۷)	۴۸۸۷	۷۷
مطالعه چهارم (پاییز ۱۳۹۷)	۵۲۵۴	۸
مطالعه پنجم (زمستان ۱۳۹۷)	۵۶۹۴	۸

گفتنی است در گزارش‌های پایش محیط کسب‌وکار، به هر پرسشنامه بر حسب استان و بخش (صنعت، کشاورزی یا خدمات)، وزن تخصیص می‌یافت. در پژوهش اصلی نیز مقرر شده بود تا داده‌های به‌دست آمده بر حسب سهم استان مربوطه از تولید ناخالص داخلی و نیز سهم بخش یا حوزه کاری مربوطه از تولید ناخالص داخلی، وزن دهی شوند؛ ولی در گزارش حاضر با عنوان چهارمین ارزیابی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در کل کشور، به دلیل آنکه نمونه‌های قابل تعمیم متناسب با برآوردها حاصل نشد، فعلاً از وزن دهی استان‌ها و بخش‌ها صرف‌نظر شد. امید است تا در فصول بعدی با رسیدن حجم نمونه به حدنصاب قابل قبول، این شرط نیز عملیاتی شود.

۴-۱. نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری

به‌منظور نرمال کردن داده‌های آماری (Hard Data)، ابتدا داده‌های آماری خام که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده، به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت به‌صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل شده است. سپس براساس روش «فاصله از مرز»^۲ که در مطالعات بین‌المللی مانند «شاخص سهولت انجام کسب‌وکار» بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد به کار می‌رود، «داده‌های آماری نسبی» به «داده‌های نرمال شده» تبدیل شده‌اند.

در روش «فاصله از مرز»، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در

۱. البته باید دقت داشت که درخصوص تعداد نمونه‌های دریافت شده از برخی استان‌های ذکر شده در جدول ۱ همانند استان‌های سیستان و بلوچستان، قم و ایلام و... که فاصله زیادی از حدنصاب مورد نظر دارند و نتایج قابل اعتماد نیست نمی‌توان همانند سایر استان‌ها نتیجه‌گیری‌های دقیقی کرد؛ به‌نظر می‌رسد با روند افزایش مشارکت‌کنندگان و نمونه‌های صحیح دریافت شده این ابهام در پایش‌های آتی برطرف گردد.

2. Distance to Frontier

میان استان‌ها و طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد: اولین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هریک از مؤلفه‌های دارای بار مثبت مانند ضریب نفوذ بیمه در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

که در فرمول بالا w بزرگ‌ترین و f کوچک‌ترین نمره مؤلفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هریک از اجزای مؤلفه‌های شاخص است.

برای هریک از مؤلفه‌های دارای بار منفی مانند درصد چک‌های برگشتی، در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

به‌طور معمول هم بهترین و هم بدترین عملکرد به مدت ۱ سال بر مبنای داده‌های به دست آمده ثابت در نظر گرفته می‌شوند.

دومین گام، محاسبه میانگین ساده هریک از نمره‌های فاصله از مرز برای هریک از بخش داده‌های آماری نماگرهاست.

۲. نتایج پژوهش براساس مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری

۲-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بر حسب ۱۷ مؤلفه آماری (داده‌های آماری - HD)

همان‌طور که در بخش قبل اشاره شد، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران شامل ۳۸ مؤلفه می‌شود که ۱۷ مؤلفه آن آماری (HD) هستند؛ یعنی سنجش آن نیاز به پیمایش و نظرخواهی ندارد و توسط نهادهای رسمی اندازه‌گیری و اعلام می‌شوند. روش محاسبه این مؤلفه‌ها براساس روش‌های علمی از نهادهای مربوطه اخذ شده است که به تفکیک نماگرهای مربوطه عبارتند از:

نماگر ۱. تعریف و تضمین حقوق مالکیت (۴ مؤلفه آماری)

۱. اجرای کامل و بموقع احکام مراجع قضایی

این مؤلفه از حاصل جمع نسبت مانده اجرای احکام مدنی به جمعیت هر استان با مانده اجرای احکام کیفری به جمعیت هر استان مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ به دست آمده است.

۱. سالنامه عمومی قوه قضائیه برای سال ۱۳۹۷ منتشر شده است لکن تا زمان نهایی شدن این گزارش در اختیار مرکز پژوهش‌های مجلس قرار نگرفته است، لذا براساس آمار مربوط به سالنامه ۱۳۹۶ داده‌های آماری مورد نیاز استخراج و پایش زمستان ۱۳۹۷ براساس آنها تحلیل شده است.

۲. میزان رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری

اطلاعات این مؤلفه با توجه به همکاری مرکز داوری اتاق ایران با مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در قالب سه نوع آمار برای مطالعه زمستان ۱۳۹۷ دریافت گردید: آمار پرونده‌های جاری دفاتر مرکز، آمار پرونده‌های ثبت شده در دفاتر مرکز و آمار آرای صادره در دفاتر مرکز در سال ۱۳۹۷. لذا با توجه به ماهیت این مؤلفه میزان آمار آرای صادره در دفاتر مرکز داوری اتاق ایران در سال ۱۳۹۷ مورد استفاده در تحلیل‌ها قرار گرفته است.

۳. اهتمام دادگاه‌ها به رسیدگی کامل به شکایت‌ها

این مؤلفه با معیار نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی) از حاصل جمع نسبت خروجی به ورودی پرونده‌های دادگاه‌های حقوقی با نسبت خروجی به ورودی پرونده‌های دادگاه‌های کیفری مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ به دست آمده است.

۴. اهتمام دادگاه‌ها به رسیدگی سریع به شکایت‌ها

این مؤلفه با معیار میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی بر حسب تعداد روز به دست آمده است. این میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده در شعب دادگاه حقوقی و دادگاه کیفری به تفکیک استان‌های مذکور در گزارش عملکرد واحدهای قضایی در اسفندماه ۱۳۹۶ (آخرین آمار در دسترس تیم پژوهش)^۱ به دست آمده است.

نماگر ۲. ثبات اقتصاد کلان (۲ مؤلفه آماری)

۱. ثبات نرخ تورم

نوسان شاخص قیمت مصرف‌کننده براساس نرخ تورم استانی اعلامی از طرف مرکز آمار.^۲

۲. ثبات نرخ ارز

به لحاظ نوسانات غیرعادی نرخ ارز در زمستان ۱۳۹۶ و تابستان ۱۳۹۷ و تلاش دولت برای جایگزینی یورو به عنوان ارز تخصیصی و کاربردی در تجارت خارجی و تغییرات نوسانی کمتر یورو نسبت به دلار، این مؤلفه در مطالعه فصل اول براساس نرخ یورو اعلامی از طرف یک صرافی^۳ دارای مجوز رسمی از بانک مرکزی انتخاب شده بود، لکن با توجه به دستورالعمل‌های مختلف بانک مرکزی و تغییرات متعدد سیاستگذاری آن بانک، از ۲۰ فروردین ماه ۱۳۹۷ صرافی‌های مختلف از جمله این صرافی، تغییرات نرخ ارز را بر روی سایت خود قرار نداده‌اند. بنابراین تصمیم بر آن شد تا از فصل بهار به بعد، نرخ‌های اعلامی از طرف شبکه اطلاع‌رسانی طلا، سکه و ارز تهران (وابسته به اتحادیه طلا و جواهر) ملاک عمل قرار گیرد^۴ (که برای مطالعه دوم (بهار ۱۳۹۷)

۱. با توجه به همکاری مناسب قوه قضائیه و در اختیار قرار دادن گزارش‌های عملکرد واحدهای قضایی سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶، برای این پایش از آخرین اطلاعات قابل استفاده که مربوط به اسفندماه ۱۳۹۶ می‌باشد بهره گرفته شده است.

۲. طبق گزارش شاخص قیمت مصرف‌کننده به تفکیک استان- اسفند ۱۳۹۷، مرکز آمار ایران، تاریخ انتشار ۱۳۹۸/۰۱/۱۸.

۳. شرکت تضامنی صرافی ارائه‌کننده خدمات ارزی واقع در تهران، شهرک غرب.

۴. به آدرس www.tgju.org

مورد استفاده قرار گرفت)، لکن مجدداً بر اثر التهابات بازار ارز و سیاست‌ها و تصمیمات مقامات مسئول هرگونه ارائه لحظه‌ای نرخ ارز بر روی تمامی سایت‌های رسمی مجدداً برای فصل تابستان منتفی شد، بر این اساس با توجه به انجام مطالعه هر فصل بعد از پایان آن فصل و وجود یک دوره زمانی ارزیابی داده‌ها، اطلاعات مربوط به نرخ روزانه ارز یورو (برای بازه زمانی تابستان تا زمستان ۱۳۹۷) از منابع در دسترس در چند ماه بعد استخراج و در مطالعه فصل زمستان همانند ۲ فصل ماقبل از آن استفاده شد.^۱ برای آنکه این مؤلفه تغییرات و نوسانات را برای کشور بهتر نشان دهد، ضریب تغییرات^۲ آن محاسبه و استفاده شده است.

نماگر ۳. ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی (۱ مؤلفه آماری)

۱. ثبات مسئولان استانی

این مؤلفه براساس تغییرات ۶ مقام مسئول استانی شامل استاندار، شهردار،^۳ ریاست سازمان جهاد کشاورزی، مدیر کل سازمان امور اقتصاد و دارایی، مدیر کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی و ریاست سازمان صنعت، معدن و تجارت استان در دوره زمانی مشخص شده (فصل زمستان ۱۳۹۷) براساس استعلام مرکز پژوهش‌ها از دستگاه‌های مربوطه و میزان همکاری و اطلاعات در دسترس و ارائه شده توسط آنها به‌دست آمده است.

نماگر ۴. فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی (۴ مؤلفه آماری)

۱. تعداد پرونده‌های خیانت در امانت

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ به‌دست آمده است.

۲. تعداد پرونده‌های مطالبه طلب

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ به‌دست آمده است.

۳. درصد چک‌های برگشتی

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی تحت عنوان شاخص مطالبه وجه چک به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ به‌دست آمده است.

۱. اطلاعات از سایت currency-gold استخراج شد.

۲. ضریب تغییرات عبارت است از: عددی که از تقسیم انحراف معیار به میانگین نرخ‌های یک بازه زمانی به‌دست می‌آید. ضریب تغییرات میزان تغییرات نرخ را در طول دوره زمانی مشخص شده بهتر نشان می‌دهد، هرچند برای دوره‌های کوتاه‌مدت می‌توان از انحراف معیار نرخ‌ها نیز استفاده کرد.

۳. درباره دریافت اطلاعات از منابع مطلع، آماری درخصوص تغییرات شهرداران برای این دوره گزارش نشده است و درخصوص تغییرات استانداران، با توجه به مصوبه مجلس شورای اسلامی در دوم مردادماه ۱۳۹۷ درخصوص طرح اصلاح به‌کارگیری بازنشستگان، بالغ بر ۱۴ استاندار باید تغییر کنند، لکن به‌دلیل برخی ملاحظات و تصمیمات وزارت کشور الزاماً همه استانداران مشمول قانون منع به‌کارگیری بازنشستگان، در تابستان و پاییز و حتی زمستان ۱۳۹۷ تغییر نکرده‌اند و این فرایند با سپری شدن زمان همراه بوده است (ممکن است استانداران استعفا داده باشند و استان مورد نظر سرپرست داشته باشد)؛ لکن ملاک محاسبه اعمال تعداد استانداران تغییر کرده در پاییز‌های تابستان، پاییز و زمستان ۱۳۹۷ احکام صادر شده درخصوص انتصاب استاندار توسط وزارت کشور و منتشر شده در سایت رسمی آن وزارتخانه بوده است.

۴. تعداد پرونده‌های کلاهبرداری

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ به‌دست آمده است.

۵. مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (۶ مؤلفه آماری)

۱. شکایت‌های با موضوع سرقت مستوجب تعزیر

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی شکایت‌های با موضوع سرقت مستوجب تعزیر به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ به‌دست آمده است.

۲. شکایت‌های با موضوع تصرف عدوانی

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی شکایت‌های با موضوع تصرف عدوانی به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ به‌دست آمده است.

۳. شکایت‌های با موضوع مزاحمت ملکی

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی شکایت‌های با موضوع مزاحمت ملکی به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ به‌دست آمده است.

۴. شکایت‌های با موضوع ضرب و جرح عمدی

این مؤلفه از تعداد شکایت‌های با موضوع ضرب و جرح عمدی به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مندرج در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ به‌دست آمده است.

۵. تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح

این مؤلفه براساس حاصل جمع نرخ‌های اعلامی در هر استان برای فوت یا جرح به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت، مذکور در سالنامه آماری سال ۱۳۹۶ به‌دست آمده است.

۶. ضریب نفوذ بیمه

این مؤلفه براساس نرخ رسمی اعلامی در سالنامه آماری صنعت بیمه سال ۱۳۹۶ صنعت بیمه به تفکیک استان‌ها استخراج شده است.

همان‌طور که قبلاً توضیح داده شد دو نماگر شفافیت و سلامت اداری و نماگر عملکرد دولت صرفاً براساس مؤلفه‌های پیمایشی سنجش و ارزیابی می‌شوند و هیچ مؤلفه آماری برای آنها در نظر گرفته نشده است.

برای تلفیق اطلاعات فوق با داده‌های پیمایشی و استخراج یک شاخص برای هر استان و درنهایت

برای کل کشور، پس از تهیه جدول اطلاعات نسبی^{۱۷} مؤلفه، این مؤلفه‌ها نرمال‌سازی شده^۲ و سپس

۱. در این گزارش، آمار مؤلفه رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری، براساس داده‌های مرکز داوری اتاق ایران و دفاتر آن در اتاق‌های بازرگانی شهرستان‌ها مربوط به سال ۱۳۹۷ که برای مرکز پژوهش‌ها ارسال گردید در تحلیل وارد شده است.

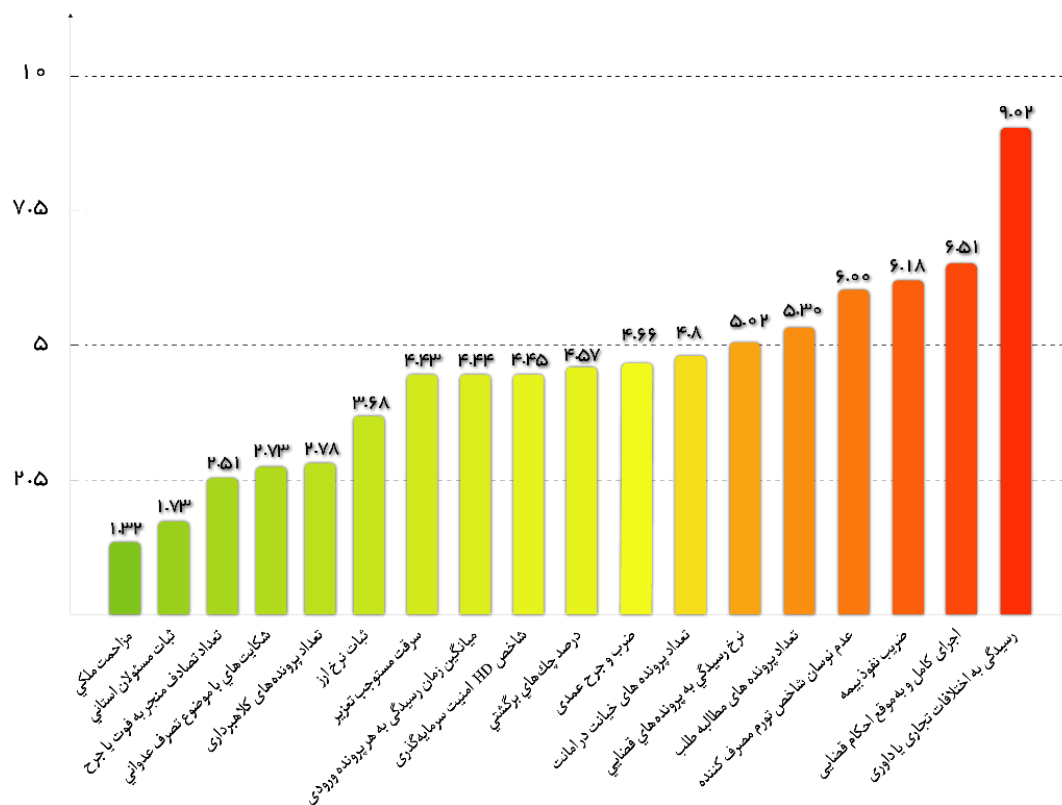
۲. برای نرمال‌سازی جدول اطلاعات نسبی مؤلفه‌های آماری؛
اولاً، آمار برخی مؤلفه‌ها در استان‌های خاصی وجود نداشت، زیرا در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ برای هر

با جدول اطلاعات پیمایشی تلفیق شده‌اند. با توجه به مراحل و پیش‌فرض‌های مذکور، مؤلفه‌های آماری (HD) شاخص امنیت سرمایه‌گذاری پس از نرمال شدن برای فصل زمستان سال ۱۳۹۷ در جدول ۳ و نمودار ۱ ارائه شده است.

مطالعه این فصل نشان می‌دهد شاخص امنیت سرمایه‌گذاری از نظر مؤلفه‌های آماری در فصل زمستان ۱۳۹۷ عدد ۴/۴۵ از ۱۰ (شاخص ۱۰ به معنای نامی مطلق سرمایه‌گذاری) به دست آمده است. در حالی که در زمستان ۱۳۹۶ این شاخص، کمیت ۴/۰۸ و در بهار سال ۱۳۹۷ با کمیت ۴/۱۸ و در فصل تابستان ۱۳۹۷ کمیت ۴/۳۲ و در پاییز ۱۳۹۷، ۴/۶۵ ارزیابی شده بود. نمودار ۵ در اواخر این گزارش، روند تغییرات شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری از نظر مؤلفه‌های آماری طی ۵ فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد.

نمودار ۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بر حسب مؤلفه‌های آماری در زمستان ۱۳۹۷

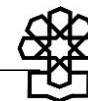

استان برخی اطلاعات مورد نیاز این پایش از جدول‌های با عنوان «ده موضوع اول اتهام پرونده‌های ورودی واحدهای قضایی استان...» استخراج شده است، لکن به دلیل آنکه مؤلفه مورد نظر در طول بازه زمانی مورد سنجش در ده موضوع اول اتهامی استان مورد نظر نبوده، لذا آماری در این خصوص در دسترس نبود. در این موارد، معادل عدد حداقل مؤلفه در سایر استان‌ها برای استان فاقد آمار به کار برده شده است.

ناتمام: آن دسته از مؤلفه‌هایی که براساس نسبت به جمعیت استان مربوطه (شاخص براساس ۱۰۰ هزار نفر) موجود در منابع آماری رسمی در آنها رعایت نشده است، لازم است تا عدد مؤلفه کسب شده بر جمعیت هر استان تقسیم و ضرب در ۱۰۰ هزار شد تا همانند سایر مؤلفه‌ها بتوان آنها را نرمال کرد.

جدول ۳. مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (نرمال شده) به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷

مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری	ضریب نفوذ بیمه	تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح	ضرب و جرح عمدی	مزا حمت ملکی	شکایت‌های یا موضوع تصرف عدوانی	سرفت مستوجب تعزیر	تعداد پرونده‌های کلاهبرداری	درصد چک‌های برگشتی	تعداد پرونده‌های مطالبه طلب	تعداد پرونده‌های خیانت در امانت	ثبات مسئولان استانی	ثبات نرخ ارز	ثبات شاخص تورم مصرف کننده	زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی	نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی	رسیدگی به اختلافات تجاری با داوری	اجرای کامل و به موقع احکام قضایی	استان / عنوان مؤلفه آماری
۴/۳۳	۶	۲	۵	۱	۱	۴	۲	۴	۴	۱	۱	۴	۸	۵	۴	۱	۴	همدان
۴/۴۱	۶	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۲	۲	۱	۱	۴	۶	۱	۵	۱۰	۹	خراسان جنوبی
۴/۵۴	۶	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۲	۴	۵	۱	۴	۲	۶	۴	۷	۹	هرمزگان
۴/۶۷	۵	۲	۲	۱	۱	۲	۲	۸	۵	۴	۲	۴	۲	۲	۴	۹	۶	قم
۴/۷۶	۶	۲	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۴	۸	۸	۶	۱۰	۸	سیستان و بلوچستان
۴/۷۷	۷	۲	۲	۱	۱	۲	۲	۴	۴	۴	۴	۴	۷	۲	۴	۹	۵	کرمانشاه
۴/۰۵	۶	۱	۵	۱	۱	۵	۲	۴	۵	۶	۱	۴	۵	۲	۲	۱۰	۵	سمنان
۴/۰۷	۴	۲	۲	۱	۱	۱	۲	۵	۶	۲	۴	۴	۶	۵	۵	۱۰	۷	آذربایجان غربی
۴/۰۸	۶	۳	۴	۱	۱	۴	۱	۲	۲	۶	۱	۴	۲	۵	۷	۱۰	۸	کرمان
۴/۱۱	۵	۲	۵	۱	۱	۷	۱	۴	۴	۵	۱	۴	۶	۵	۳	۷	۸	گلستان
۴/۱۹	۶	۲	۴	۱	۱	۲	۲	۱۰	۵	۷	۲	۴	۵	۲	۶	۹	۱	یزد
۴/۲۰	۵	۷	۵	۱	۱	۴	۲	۲	۲	۵	۲	۴	۵	۳	۳	۹	۱۰	خراسان رضوی
۴/۲۹	۷	۲	۶	۱	۲	۴	۲	۵	۵	۲	۱	۴	۵	۲	۸	۱۰	۷	زنجان
۴/۳۳	۶	۲	۴	۱	۱	۴	۴	۸	۵	۹	۱	۴	۴	۶	۵	۶	۷	اصفهان
۴/۳۳	۷	۲	۴	۱	۲	۵	۲	۲	۶	۴	۱	۴	۱۰	۴	۴	۹	۶	لرستان
۴/۴۷	۸	۲	۷	۱	۱	۵	۲	۵	۴	۶	۱	۴	۷	۳	۴	۱۰	۶	مرکزی
۴/۵۴	۶	۵	۳	۱	۱	۲	۲	۵	۵	۷	۴	۴	۴	۴	۴	۸	۱۰	فارس
۴/۶۱	۵	۱	۷	۱	۷	۵	۱	۲	۵	۴	۲	۴	۹	۳	۵	۱۰	۶	خراسان شمالی
۴/۶۲	۷	۱	۵	۱	۶	۶	۲	۳	۱۰	۱	۱	۴	۱۰	۶	۱	۱۰	۵	ایلام
۴/۶۸	۴	۳	۵	۱	۵	۱	۴	۶	۵	۶	۱	۴	۸	۳	۴	۱۰	۹	آذربایجان شرقی
۴/۷۶	۸	۱	۶	۱	۱	۵	۴	۶	۶	۸	۱	۴	۵	۳	۵	۱۰	۷	قزوین
۴/۷۸	۷	۲	۴	۱	۸	۲	۲	۴	۵	۵	۱	۴	۱۰	۷	۵	۹	۵	کردستان
۴/۸۸	۵	۲	۷	۱۰	۱	۴	۲	۵	۶	۸	۱	۴	۴	۳	۶	۹	۵	گیلان

مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری	ضرب نفوذ بیمه	تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح	ضرب و جرح عمدی	مزاحمت ملکی	شکایتهای با موضوع تصرف عدوانی	سرقهت مستوجب تعزیر	تعداد پرونده‌های کلاهبرداری	درصد چک‌های برگشتی	تعداد پرونده‌های مطالبه طلب	تعداد پرونده‌های خیانت در امانت	ثبات مسئولان استانی	ثبات نرخ ارز	ثبات شاخص تورم مصرف کننده	زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی	نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی	رسیدگی به اختلافات تجاری با داری	اجرای کامل و سبوق احکام قضایی	استان/ عنوان مؤلفه آماری
۴/۹۲	۶	۲	۷	۱	۱	۷	۵	۴	۸	۱۰	۱	۴	۵	۶	۵	۱۰	۴	مازندران
۴/۹۳	۷	۱	۷	۲	۱۰	۵	۴	۵	۸	۱	۴	۴	۴	۴	۵	۱۰	۸	اردبیل
۴/۹۵	۶	۱	۵	۱	۱	۷	۷	۴	۴	۸	۴	۴	۴	۸	۷	۱۰	۵	البرز
۵/۰۳	۱۰	۴	۶	۱	۱	۹	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۷	۵	۶	۱۰	۸	خوزستان
۵/۱۰	۱۰	۴	۲	۱	۱	۳	۲	۴	۹	۶	۴	۴	۷	۱۰	۶	۱۰	۵	بوشهر
۵/۱۷	۶	۱	۷	۱	۱۰	۴	۲	۷	۸	۱	۱	۴	۱۰	۶	۶	۹	۴	چهارمحال و بختیاری
۵/۳۷	۱	۱۰	۵	۱	۱	۱۰	۱۰	۶	۵	۱۰	۱	۴	۱	۵	۶	۸	۸	تهران
۵/۹۲	۹	۱	۱۰	۱	۹	۸	۴	۴	۱۰	۱	۱	۴	۸	۴	۱۰	۹	۸	کهگیلویه و بویراحمد
۴/۴۵	۶/۱۸	۲/۵۱	۴/۶۶	۱/۳۲	۲/۳۳	۴/۴۳	۲/۸۸	۴/۵۷	۵/۳۰	۴/۸۰	۱/۳۳	۳/۶۸	۶/۰۰	۴/۴۴	۵/۰۲	۹/۰۲	۶/۵۱	میانگین کشوری

توضیحات: ۱. مؤلفه رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داری در پژوهش اصلی، جزء مؤلفه‌های آماری بوده، که در زمستان ۱۳۹۷ اطلاعات این مؤلفه در دسترس تیم پژوهش قرار گرفت؛ و مربوط به سال ۱۳۹۷ بوده است.

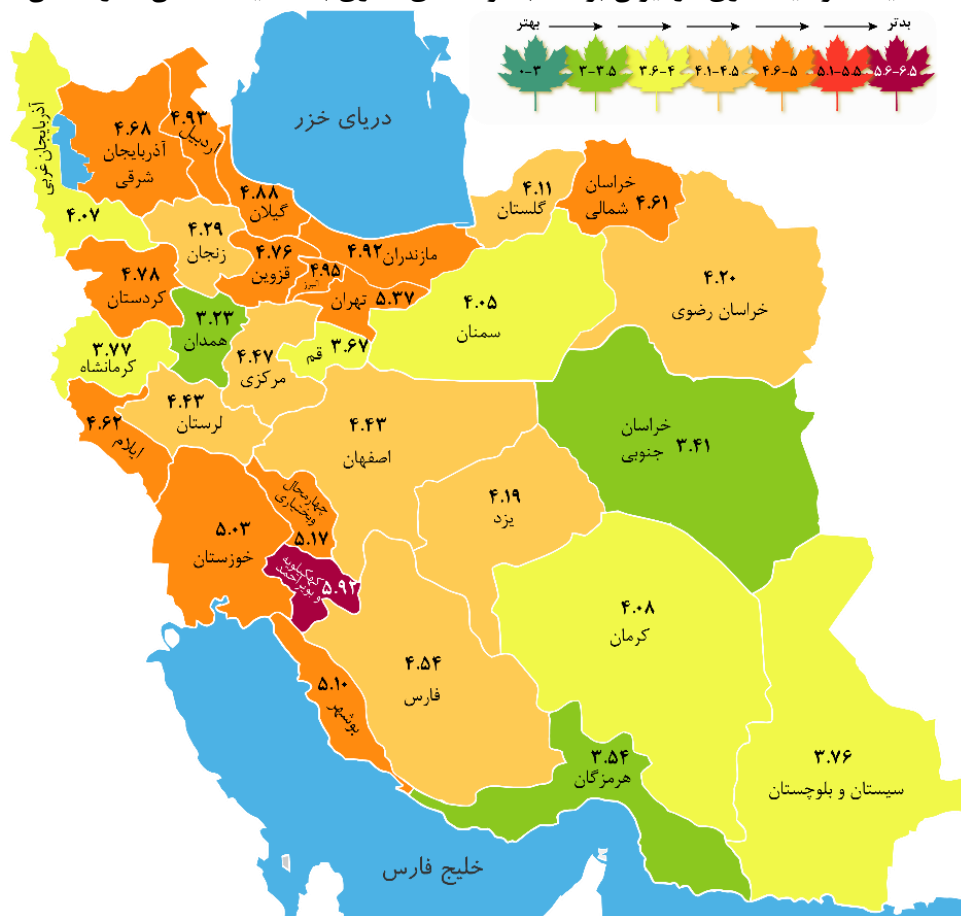
۲. شایان توضیح است در چهار مؤلفه خیانت در امانت،^۱ کلاهبرداری،^۲ تصرف عدوانی^۳ و مزاحمت ملکی،^۴ از آنجا که داده‌های مؤلفه‌های مربوط به این چهار ستون از سالنامه قوه قضائیه استخراج می‌شود و در آن گزارش، داده‌ها براساس ۱۰ پرونده پُرشکایت در هر استان ارائه می‌شود، در برخی استان‌ها این چهار مؤلفه جزء پرونده تشکیل شده نبود و در نتیجه اطلاعات این چهار مؤلفه برای همه استان‌ها در دسترس نبود؛ لذا تیم پژوهش تصمیم گرفت داده آماری در این استان‌ها (استان‌هایی که چهار مؤلفه فوق به‌دلیل آنکه در آنها جزء ۱۰ پرونده پُرشکایت نبوده‌اند آماری برای آن موارد ذکر نشده است) را معادل کمترین عدد اعلامی در بین استان‌های دارای داده که در منابع اطلاعاتی برای آنها عددی اعلام شده، در نظر بگیرد.

۳. در اعداد نرمال شده، برای هیچ استانی ضریب وزنی خاصی اعمال نشده است.

۴. با توجه به اینکه سالنامه عمومی قوه قضائیه مربوط به سال ۱۳۹۶ منتشر شده است؛ لذا آمارهای استفاده شده در این مطالعه بر خلاف مطالعه اول و دوم، براساس سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶ و سالنامه آماری ۱۳۹۶ و سالنامه بیمه مرکزی سال ۱۳۹۶ و گزارش عملکرد واحدهای قضایی در اسفندماه ۱۳۹۶ است و تنها آمار مربوط به سه مؤلفه ثبات شاخص تورم مصرف کننده، ثبات نرخ ارز و ثبات مسئولان استانی متناسب به سه ماه چهارم سال ۱۳۹۷ از سایر منابع معتبر در دسترس دریافت و در جدول ۲ به‌کار برده شده است.

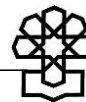
۱. برای این مؤلفه، تنها برای استان‌های اردبیل، ایلام، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، کهگیلویه و بویراحمد و همدان اطلاعات در دسترس تیم تحقیق نبوده و در بقیه استان‌ها این مؤلفه جزء ۱۰ پرونده اول پُر تعداد بوده است.
۲. برای این مؤلفه، تنها برای استان‌های خراسان جنوبی و سیستان و بلوچستان داده در دسترس تیم تحقیق نبوده است.
۳. برای این مؤلفه، تنها برای استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، ایلام چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، زنجان، کردستان، کهگیلویه و بویراحمد و لرستان داده در دسترس تیم تحقیق بوده است.
۴. برای این مؤلفه نیز همانند اطلاعات موجود در سالنامه سال ۱۳۹۵ در سالنامه سال ۱۳۹۶ نیز فقط آمار استان‌های گیلان و مازندران در دسترس تیم تحقیق بوده است.

شکل ۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های آماری به تفکیک استان‌ها، زمستان ۱۳۹۷

مقایسه اطلاعات استخراجی مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (نرمال شده) به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷ نسبت به پاییز ۱۳۹۷ به ترتیب استان‌های همدان، خراسان جنوبی و هرمزگان نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی مناسب‌تری داشتند و استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، تهران و چهارمحال و بختیاری به ترتیب نسبت به سایر استان‌ها در بررسی مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی نامناسب‌تری کسب کرده‌اند. این در حالی است که در پاییز ۱۳۹۷ به ترتیب استان‌های همدان، سیستان و بلوچستان و خراسان جنوبی نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی مناسب‌تری داشتند و به ترتیب استان‌های تهران، کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال و بختیاری نسبت به سایر استان‌ها در بررسی مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی نامناسب‌تری کسب کرده‌اند. به عبارتی در سه مطالعه اخیر استان‌های سیستان و بلوچستان و خراسان جنوبی با تکرار همچنان از ارزیابی بهتری برخوردار بوده‌اند^۱ و استان‌های تهران و کهگیلویه و بویراحمد با تکرار ارزیابی نامناسب‌تری در مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری را به خود اختصاص

۱. البته باید مجدداً متذکر شد که شاید دلیل این اتفاق برای برخی از استان‌های کمتر برخوردار که در ارزیابی‌ها شرایط بهتری را کسب کرده باشند به دلیل عدم مشارکت مورد انتظار و مورد نیاز فعالان کسب‌وکار در پایش بوده باشد به عبارتی چون تعداد نمونه دریافتی فاصله زیادی تا حد نصاب دارد ممکن است نتایج حاصله اعتماد لازم را اعلام نکنند و این نقصان آماری به مرور زمان و با افزایش تعداد مشارکت‌کنندگان و نمونه‌ها در پایش‌های آتی قابل رفع است.

داده است. در ادامه، داده‌های آماری گردآوری شده با داده‌های پیمایشی به‌دست آمده در این پژوهش، تلفیق شده و شاخص نهایی امنیت سرمایه‌گذاری برای هر استان و کل کشور ارائه می‌شود.

۲-۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بر حسب ۲۱ مؤلفه پیمایشی

ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این مطالعه از وضعیت مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (نمره ۱۰ بدترین ارزیابی و صفر مناسب‌ترین ارزیابی) در جدول ۴ و نمودار ۲ ارائه شده است که نشان می‌دهد سه مؤلفه زیر نامناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ ارزیابی شده‌اند:

۱. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده
 ۲. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات حکومتی
 ۳. عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده
- حال مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری (نسبت به سایر مؤلفه‌ها) طی زمستان ۱۳۹۷ عبارتند از:

۱. رواج توزیع کالای قاچاق
 ۲. استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی
 ۳. میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی
- شایان ذکر است در پاییز ۱۳۹۷، سه مؤلفه زیر نامناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی شده بودند:
۱. «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده»
 ۲. «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات حکومتی»
 ۳. «حقوق قانونی در ادارات دولتی»

- همچنین مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری (نسبت به سایر مؤلفه‌ها) طی پاییز ۱۳۹۷ عبارتند از:
۱. «سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات و ماشین‌آلات)»
 ۲. «استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی»
 ۳. «رواج توزیع کالای قاچاق»

مقایسه نتایج ارزیابی زمستان ۱۳۹۷ با پاییز ۱۳۹۷ نشان می‌دهد مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» که در پاییز ۱۳۹۷ رتبه اول نامناسب‌ترین‌ها را کسب کرده بود همچنان نامناسب‌ترین مؤلفه شناخته می‌شود. همچنین مؤلفه «عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده» که در پاییز ۱۳۹۷ در رتبه چهارم نامناسب‌ترین‌ها بود به رتبه سوم نامناسب‌ترین‌ها آمده است و نشان از بدتر شدن وضعیت این مؤلفه دارد. نکته جالب آنکه مؤلفه «میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی» که در مطالعه پاییز در رتبه پانزدهم قرار داشته و وضعیت بسیار نامناسبی را کسب کرده بود به ناگهان از منظر ارزیابی‌کنندگان وضعیت مناسبی یافته و به رتبه سی‌ام ارتقا یافته است این بدین معناست که این مؤلفه از منظر فعالان کسب‌وکار نسبت به مطالعه گذشته در مطالعه اخیر در امنیت سرمایه‌گذاری اثر پیش‌بینی ناپذیری و تخریبی کمتری داشته است.

و به عبارتی شاید اثر مخرب تحریم‌ها در زمستان ۱۳۹۷ تخلیه شده و سایر مؤلفه‌ها نسبت به آن آثار تخریبی بیشتری دارا هستند. در کنار آن مؤلفه « ثبات قوانین و مقررات » که وضعیت نامناسبی در مطالعه پاییز ۱۳۹۷ داشته بود و حائز رتبه شانزدهم بود در مطالعه زمستان ۱۳۹۷ وضعیت مناسب‌تری پیدا کرده و به رتبه نهم ارتقا یافته است. بررسی مقایسه‌ای بین تغییرات ارزیابی‌ها و رتبه‌بندی برخی از مؤلفه‌ها در مطالعه سوم و چهارم و مقایسه آنها با مطالعه‌های قبلی، تأمل برانگیز و نیازمند تحقیق بیشتر دلایل است.

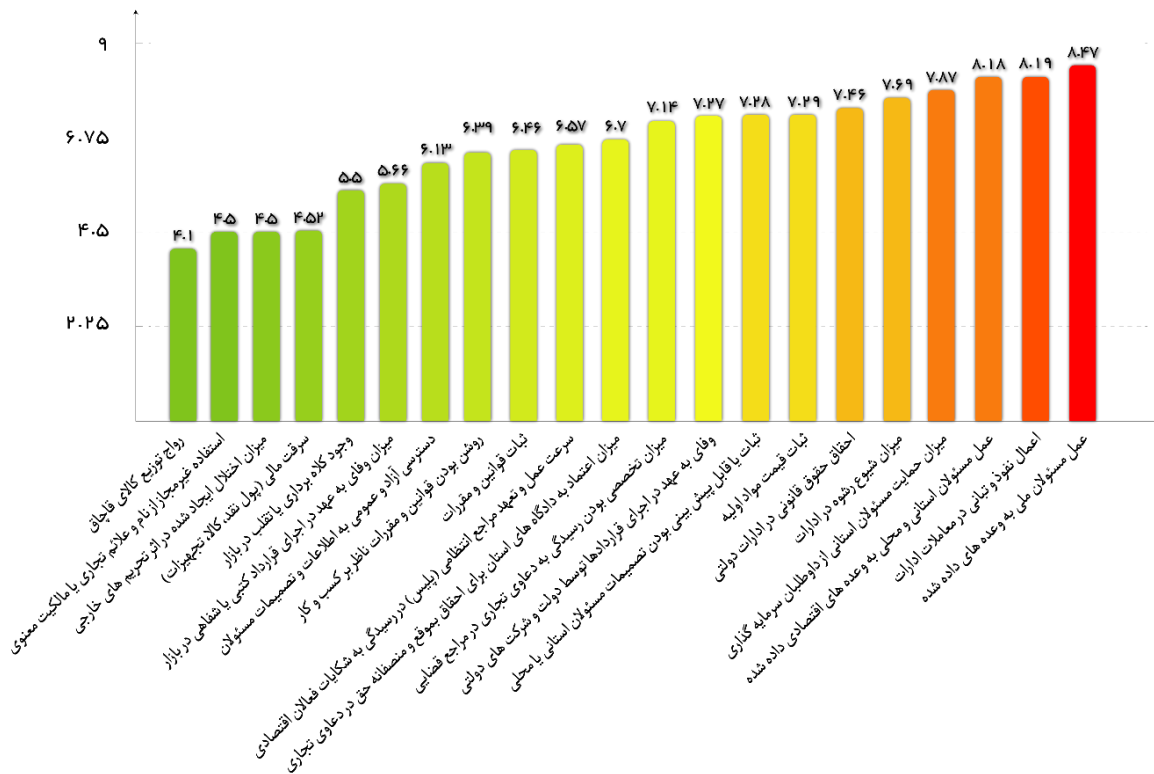
جدول ۴. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ و مقایسه وضعیت آن با پاییز ۱۳۹۷

(۱۰، بدترین ارزیابی) و (رتبه بالاتر وضعیت بدتر)

زمستان ۱۳۹۷		پاییز ۱۳۹۷		عنوان مؤلفه
ارزیابی	رتبه	ارزیابی	رتبه	
۴/۱۰	۱	۴/۲	۳	رواج توزیع کالای قاچاق
۴/۵۰	۲	۴/۹۹	۲	استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی
۴/۵۰	۳	۵/۱۱	۱۵	میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی
۴/۵۲	۴	۵/۵۳	۱	سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات)
۵/۵۰	۵	۵/۶	۵	وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار
۵/۶۶	۶	۵/۷۸	۴	میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار
۶/۱۳	۷	۶/۵۵	۶	دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان
۶/۳۹	۸	۶/۷۷	۸	روشن بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب و کار
۶/۴۶	۹	۷/۰۳	۱۶	ثبات قوانین و مقررات
۶/۵۷	۱۰	۷/۲۷	۷	سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایات فعالان اقتصادی
۶/۷۰	۱۱	۷/۲۷	۹	میزان اعتماد به دادگاه‌های استان برای احقاق بموقع و منصفانه حق در دعاوی تجاری
۷/۱۴	۱۲	۷/۳۶	۱۱	میزان تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی
۷/۲۷	۱۳	۷/۴۴	۱۲	وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی
۷/۲۸	۱۴	۷/۵۳	۱۰	ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی
۷/۲۹	۱۵	۷/۵۶	۱۳	ثبات قیمت مواد اولیه
۷/۴۶	۱۶	۷/۵۸	۱۹	احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی
۷/۶۹	۱۷	۷/۶۴	۱۷	میزان شیوع رشوه در ادارات
۷/۸۷	۱۸	۷/۹۴	۱۴	میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری
۸/۱۸	۱۹	۷/۹۹	۱۸	عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده
۸/۱۹	۲۰	۸/۱۹	۲۰	اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات
۸/۴۷	۲۱	۸/۵۵	۲۱	عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده

نمودار ۲. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷

۲-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بر حسب مؤلفه‌های پیمایشی به تفکیک استان‌ها

میانگین ارزیابی مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷ در جدول ۴ ارائه شده است. این جدول نشان می‌دهد در زمستان ۱۳۹۷ به ترتیب استان‌های کرمانشاه، زنجان، قزوین به ترتیب دارای نامناسب‌ترین وضعیت و استان‌های خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان و یزد به ترتیب دارای مناسب‌ترین وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری نسبت به سایر استان‌ها از منظر فعالان کسب‌وکار ارزیابی شده‌اند.

شایان ذکر است در پاییز ۱۳۹۷ به ترتیب استان‌های ایلام، خوزستان، البرز به ترتیب دارای نامناسب‌ترین وضعیت و استان‌های استان‌های مرکزی، سمنان و یزد به ترتیب دارای مناسب‌ترین وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری نسبت به سایر استان‌ها از منظر فعالان کسب‌وکار ارزیابی شده بودند.

جدول ۵. شاخص امنیت سرمایه‌گذاری بر حسب مؤلفه‌های پیمایشی

۶/۴۶	زمستان ۱۳۹۶ (مطالعه اول)
۶/۴۵	بهار ۱۳۹۷ (مطالعه دوم)
۶/۸۲	تابستان ۱۳۹۷ (مطالعه سوم)
۶/۸۸	پاییز ۱۳۹۷ (مطالعه چهارم)
۶/۶۲	زمستان ۱۳۹۷ (مطالعه پنجم)

جدول فوق نشان از روند تغییرات شاخص امنیت سرمایه‌گذاری بر حسب مؤلفه‌های پیمایشی در طی پنج مطالعه انجام شده است. به عبارتی تا مطالعه پاییز ۱۳۹۷ ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های پایشی امنیت سرمایه‌گذاری وضعیت صعودی یا همان وضعیت نامناسب و بدتر شدن را نشان می‌دهد و در زمستان ۱۳۹۷ ارزیابی فعالان قدری وضعیت را نسبت به فصول و پایش‌های قبلی مناسب‌تر بیان می‌کند. نمودار ۶ در اواخر این گزارش، روند تغییرات این شاخص را نشان می‌دهد.

جدول ۶. ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری بر حسب مؤلفه‌های پیمایشی (SD)

به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷

(نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی)

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	خراسان جنوبی	۶/۲۷	۱۷	مازندران	۶/۵۹
۲	سیستان و بلوچستان	۶/۴۱	۱۸	هرمزگان	۶/۶۱
۳	یزد	۶/۴۶	۱۹	خراسان شمالی	۶/۶۱
۴	کردستان	۶/۴۷	۲۰	چهارمحال و بختیاری	۶/۶۵
۵	فارس	۶/۵۰	۲۱	آذربایجان غربی	۶/۶۹
۶	بوشهر	۶/۵۰	۲۲	اصفهان	۶/۸۳
۷	اردبیل	۶/۵۲	۲۳	خراسان رضوی	۶/۸۳
۸	گیلان	۶/۵۲	۲۴	کهگیلویه و بویراحمد	۶/۸۴
۹	خوزستان	۶/۵۲	۲۵	تهران	۶/۸۶
۱۰	سمنان	۶/۵۳	۲۶	لرستان	۶/۸۷
۱۱	ایلام	۶/۵۳	۲۷	کرمان	۶/۸۹
۱۲	قم	۶/۵۴	۲۸	مرکزی	۶/۸۲
۱۳	آذربایجان شرقی	۶/۵۶	۲۹	قزوین	۶/۸۳
۱۴	گلستان	۶/۵۷	۳۰	زنجان	۶/۸۸
۱۵	همدان	۶/۵۷	۳۱	کرمانشاه	۶/۸۸
۱۶	البرز	۶/۵۹		میانگین کشوری (میانگین ساده)	۶,۶۲

* شایان ذکر است در ابتدا قرار بود میانگین وزنی ملاک ارزیابی استانی قرار گیرد، اما در عمل از میانگین ساده استفاده شد.

ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پژوهش از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در زمستان ۱۳۹۷ به تفکیک حوزه‌های کاری در جدول ۷ و نمودار ۳ ارائه شده است.

**جدول ۷. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران
به تفکیک حوزه‌های کاری در مطالعه زمستان ۱۳۹۷**

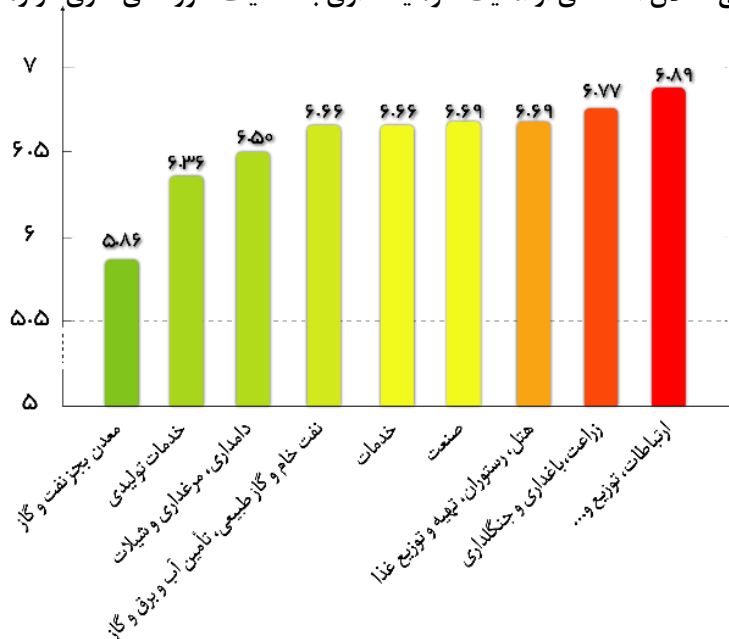
ارزیابی	حوزه کاری
۵/۸۶	معدن بجز نفت و گاز
۶/۳۶	خدمات تولیدی (واسطه‌گری مالی، بانک، بیمه، مستغلات اجاره و فعالیت‌های کسب‌وکار)
۶/۵۰	دامداری، مرغداری و شیلات
۶/۶۶	نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز
۶/۶۶	خدمات (آموزش، بهداشت و...)
۶/۶۹	صنعت (شامل کلیه صنعت و موارد مرتبط با ساختمان)
۶/۶۹	هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا
۶/۷۷	زراعت، باغداری و جنگلداری
۶/۸۹	ارتباطات، توزیع و ... (حمل‌ونقل، انبارداری، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی)

فعالان اقتصادی از حوزه «معدن بجز نفت و گاز» که از سراسر کشور در این پیمایش مشارکت داشته‌اند بهترین و مناسب‌ترین ارزیابی را از مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری ارائه داده‌اند و در مقابل فعالان اقتصادی در حوزه «ارتباطات، توزیع و ... (حمل‌ونقل، انبارداری، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی)» که از سراسر کشور در این پیمایش مشارکت کرده‌اند، در زمستان ۱۳۹۷ بدترین و نامناسب‌ترین ارزیابی را از مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری ارائه داده بودند.

در حالی که در مطالعه زمستان ۱۳۹۷، فعالان اقتصادی از حوزه «نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز» که از سراسر کشور در این پیمایش مشارکت داشته‌اند بهترین و مناسب‌ترین ارزیابی را از مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری ارائه داده‌اند و در مقابل فعالان اقتصادی در حوزه «صنعت (شامل کلیه صنعت و موارد مرتبط با ساختمان)» که از سراسر کشور در این پیمایش مشارکت کرده‌اند، در پاییز ۱۳۹۷ بدترین و نامناسب‌ترین ارزیابی را از مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری ارائه داده بودند.

نمودار ۳. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک حوزه‌های کاری در زمستان ۱۳۹۷

۵-۲. ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک هر حوزه کاری

ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک هر حوزه کاری در جدول ۸ نشان داده شده است.

جدول ۸ به‌عنوان مثال نشان می‌دهد در مطالعه زمستان ۱۳۹۷ مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» از منظر فعالان در بخش صنعت و ساختمان نامناسب‌ترین مؤلفه ارزیابی شده است و یا از منظر فعالان در بخش صنعت و ساختمان مؤلفه‌های «سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات)» و «رواج توزیع کالای قاچاق» به‌ترتیب با کسب کمترین نمره مناسب‌ترین ارزیابی را به خود اختصاص داده‌اند. در حالی که در مطالعه پاییز ۱۳۹۷ مؤلفه «ثبات قیمت مواد اولیه» از منظر فعالان در بخش صنعت و ساختمان نامناسب‌ترین مؤلفه ارزیابی شده است.

برای بررسی بهتر روند پیمایش و کسب اطلاع از ارزیابی دقیق مشارکت‌کنندگان لازم است تا نتایج جدول ۸ در زمستان ۱۳۹۷ با نتایج همان جدول در پاییز ۱۳۹۷ نیز مقایسه شود.^۱

مثلاً از منظر فعالان در حوزه خدمات آموزش و بهداشت، در مطالعه اول نامناسب‌ترین ارزیابی از مؤلفه‌ها شامل «عمل مسئولان ملی به وعده‌ها» انتخاب شده بود در حالی که در مطالعه دوم نامناسب‌ترین مؤلفه «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات» و در مطالعه سوم هم‌زمان نامناسب‌ترین مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌ها» و مؤلفه «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات» ارزیابی شده است و برای مطالعه چهارم مجدداً مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌ها» نامناسب‌ترین ارزیابی را به خود اختصاص داده است.

۱. برای مطالعه بیشتر می‌توانید به گزارش سیدامیر سیاح و ایمان تهرانی، «پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۳. تابستان ۱۳۹۷»، شماره مسلسل ۱۶۵۲۶، فروردین‌ماه ۱۳۹۸، ص ۳۰ مراجعه کنید.

جدول ۸. نتایج ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک حوزه‌های کاری (نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی)

عنوان	صنعت و ساختمان	زراعت و باغداری	دامداری، مرغداری و شیلات	معدن (بجز نفت و گاز)	نفت، گاز، آب و برق	هتل، رستوران، تهیه غذا	ارتباطات، توزیع و حمل‌ونقل	خدمات تولیدی، بانک و بیمه	خدمات آموزش و بهداشت
ثبات قیمت مواد اولیه	۷/۳۱	۶/۸۹	۶/۸۸	۶/۹۴	۷/۳۵	۷/۹۸	۷/۳۸	۷/۴۷	۷/۴۲
ثبات قوانین و مقررات	۶/۵۲	۶/۴۰	۶/۹۵	۵/۰۰	۷/۹۴	۵/۶۳	۶/۹۸	۶/۴۳	۶/۲۶
ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان	۷/۵۱	۶/۷۷	۷/۱۱	۶/۳۹	۷/۵۰	۷/۸۳	۷/۱۳	۷/۸۰	۷/۵۵
روشن بودن قوانین و مقررات کسب‌وکار	۶/۴۴	۶/۹۵	۷/۱۱	۵/۵۶	۶/۷۶	۶/۵۹	۶/۱۳	۵/۹۹	۵/۹۹
میزان اعتماد به دادگاه‌های استان	۶/۷۱	۷/۲۰	۷/۲۷	۵/۸۳	۶/۶۲	۷/۱۲	۷/۲۳	۶/۱۳	۶/۲۱
سرعت عمل و تعهد پلیس در رسیدگی به شکایات	۶/۵۶	۶/۵۲	۶/۷۲	۶/۶۷	۶/۹۱	۶/۷۲	۶/۸۳	۵/۸۶	۶/۳۲
تخصصی بودن مراجع قضایی در دعاوی تجاری	۶/۹۹	۷/۵۶	۷/۱۹	۶/۹۴	۸/۰۹	۶/۵۹	۷/۴۱	۶/۶۶	۶/۸۱
رواج توزیع کالای قاچاق	۴/۳۹	۳/۹۶	۴/۳۸	۱/۶۷	۴/۵۶	۳/۴۳	۵/۸۵	۴/۲۶	۴/۴۰
دسترسی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان	۶/۲۶	۶/۴۰	۶/۸۰	۵/۸۳	۵/۷۴	۵/۹۳	۶/۴۳	۶/۰۵	۵/۷۴
میزان شیوع رشوه در ادارات	۷/۸۰	۷/۵۶	۷/۲۷	۷/۷۸	۸/۰۹	۷/۶۶	۷/۹۳	۷/۲۹	۷/۸۳
اعمال نفوذ و تباخی در معاملات ادارات	۸/۴۲	۸/۶۰	۷/۶۶	۷/۵۰	۸/۲۴	۸/۳۳	۸/۴۱	۷/۹۵	۸/۶۳
وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار	۵/۶۳	۶/۱۰	۴/۳۸	۵/۲۸	۵/۰۰	۵/۸۹	۶/۲۸	۴/۹۷	۵/۹۶
میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد در بازار	۵/۳۹	۵/۷۹	۵/۶۳	۴/۴۴	۵/۸۸	۶/۲۹	۶/۰۷	۵/۳۹	۶/۰۲
وفای به عهد دولت و شرکت‌های دولتی	۷/۴۳	۷/۴۴	۷/۳۴	۶/۳۹	۷/۹۴	۷/۳۸	۷/۱۰	۷/۱۴	۷/۳۱
عمل مسئولان ملی به وعده‌ها	۸/۵۲	۸/۲۹	۸/۰۵	۷/۷۸	۸/۵۳	۹/۱۴	۸/۸۴	۸/۳۱	۸/۷۹
عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌ها	۸/۲۹	۸/۰۵	۷/۹۷	۷/۵۰	۸/۳۸	۸/۷۴	۸/۴۸	۷/۹۵	۸/۳۰
سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات)	۴/۲۷	۴/۷۰	۴/۴۵	۵/۸۳	۳/۵۳	۴/۲۲	۴/۶۰	۴/۰۱	۵/۰۸
استفاده غیرمجاز از نام تجاری و مالکیت معنوی	۵/۱۵	۵/۳۷	۴/۱۴	۳/۳۳	۳/۳۸	۴/۴۹	۴/۷۹	۴/۶۷	۵/۱۶
احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی	۷/۷۱	۸/۱۱	۷/۱۱	۵/۸۳	۸/۲۴	۷/۶۷	۷/۸۷	۷/۱۴	۷/۴۷
میزان اختلال در اثر تحریم‌های خارجی	۵/۱۵	۵/۳۷	۴/۱۴	۳/۳۳	۳/۳۸	۴/۴۹	۴/۷۹	۴/۶۷	۵/۱۶
میزان حمایت مسئولان استانی از سرمایه‌گذاری	۸/۰۵	۸/۱۱	۷/۹۷	۷/۲۲	۷/۷۹	۸/۵۲	۸/۱۷	۷/۴۴	۷/۵۳

۶-۲. ارزیابی ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک فعالان اقتصادی استان‌ها
جدول ۹ ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش را به تفکیک هریک از ۳۱ استان نشان
می‌دهد. ۲۱ ستون جدول ۸ در واقع ۲۱ مؤلفه پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب زیر است:

۱. ثبات قیمت مواد اولیه
۲. ثبات قوانین و مقررات
۳. ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی
۴. روشن بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب‌وکار
۵. میزان اعتماد به دادگاه‌های استان برای احقاق بموقع و منصفانه حق در دعاوی تجاری
۶. سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایات فعالان اقتصادی
۷. میزان تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی
۸. رواج توزیع کالای قاچاق
۹. دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان
۱۰. میزان شیوع رشوه در ادارات
۱۱. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات
۱۲. وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار
۱۳. میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار
۱۴. وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی
۱۵. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده
۱۶. عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده
۱۷. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات)
۱۸. استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی
۱۹. احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی
۲۰. میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی
۲۱. میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری

جدول ۹. نتایج ارزیابی ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری
به تفکیک فعالان اقتصادی ۳۱ استان در پایش زمستان ۱۳۹۷

(نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی)

میانگین	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	مؤلفه استان
۶/۵۱	۸/۰۰	۵/۰۰	۷/۵۰	۵/۰۰	۴/۲۵	۸/۰۹	۸/۵۰	۷/۳۶	۵/۵۰	۵/۵۷	۸/۳۲	۷/۴۱	۶/۲۷	۴/۹۸	۶/۸۶	۶/۰۲	۶/۶۸	۵/۸۴	۷/۱۸	۵/۷۳	۶/۷۵	اردبیل
۶/۷۳	۸/۰۷	۴/۸۵	۷/۷۵	۴/۸۵	۴/۴۰	۸/۲۶	۸/۵۵	۷/۳۹	۵/۶۸	۵/۶۰	۸/۳۷	۷/۹۲	۶/۳۴	۴/۶۳	۷/۰۹	۶/۶۲	۶/۸۰	۶/۴۹	۷/۷۵	۶/۵۴	۷/۳۳	اصفهان
۶/۵۹	۷/۷۸	۴/۶۲	۷/۶۷	۴/۶۲	۴/۰۵	۸/۲۵	۸/۵۷	۷/۳۱	۵/۳۵	۵/۵۵	۸/۴۱	۷/۷۸	۶/۲۰	۴/۱۶	۷/۲۱	۶/۴۴	۶/۷۵	۶/۲۷	۷/۳۷	۶/۶۲	۷/۴۲	البرز
۶/۵۳	۷/۳۲	۵/۱۸	۷/۴۶	۵/۱۸	۵/۱۳	۷/۷۲	۸/۰۳	۶/۷۵	۵/۸۳	۶/۳۲	۷/۹۸	۷/۲۸	۵/۷۹	۴/۲۵	۶/۶۷	۶/۴۰	۶/۳۶	۶/۲۳	۷/۲۴	۶/۴۹	۷/۵۰	ایلام
۶/۵۶	۷/۸۴	۴/۸۱	۷/۵۷	۴/۸۱	۴/۴۶	۸/۲۹	۸/۴۹	۷/۳۱	۵/۴۷	۵/۴۷	۸/۲۵	۷/۷۰	۶/۰۴	۴/۰۹	۶/۷۸	۶/۳۱	۶/۴۹	۶/۳۸	۷/۵۵	۶/۴۶	۷/۱۷	آذربایجان شرقی
۶/۶۹	۸/۱۰	۵/۱۷	۷/۳۳	۵/۱۷	۴/۱۷	۸/۴۲	۸/۶۵	۷/۲۹	۵/۵۱	۵/۴۴	۸/۵۵	۷/۶۹	۶/۳۳	۴/۲۹	۷/۱۵	۶/۵۴	۶/۹۵	۶/۲۶	۷/۵۴	۶/۴۴	۷/۵۳	آذربایجان غربی
۶/۵۰	۷/۹۱	۴/۶۴	۷/۶۵	۴/۶۴	۴/۳۰	۸/۰۸	۸/۵۰	۷/۴۰	۵/۴۳	۵/۳۹	۸/۱۴	۷/۳۵	۶/۲۳	۴/۲۲	۷/۰۱	۵/۹۹	۶/۶۴	۶/۰۹	۷/۳۵	۶/۱۲	۷/۰۴	بوشهر
۶/۷۶	۷/۹۸	۴/۸۸	۷/۷۴	۴/۸۸	۴/۲۸	۸/۳۰	۸/۵۷	۷/۳۷	۵/۷۱	۵/۷۲	۸/۳۸	۸/۰۰	۶/۲۵	۴/۶۸	۷/۱۳	۶/۷۷	۶/۷۴	۶/۶۲	۷/۶۷	۶/۹۳	۷/۳۹	تهران
۶/۶۵	۷/۶۲	۵/۱۰	۷/۴۵	۵/۱۰	۴/۹۰	۸/۱۰	۸/۳۳	۷/۲۹	۵/۶۲	۶/۱۲	۸/۱۲	۷/۴۵	۶/۲۱	۴/۳۳	۶/۶۲	۶/۴۳	۶/۳۳	۶/۴۰	۷/۷۹	۶/۶۲	۷/۶۲	چهارمحال و بختیاری
۶/۲۶	۷/۲۶	۴/۵۷	۷/۵۲	۴/۵۷	۴/۰۰	۷/۹۱	۸/۲۹	۷/۳۹	۵/۱۹	۴/۷۴	۷/۸۶	۷/۲۰	۵/۹۶	۳/۸۹	۶/۵۶	۶/۱۵	۶/۳۰	۶/۱۸	۶/۷۳	۶/۱۱	۷/۱۸	خراسان جنوبی
۶/۷۳	۸/۱۵	۵/۲۲	۷/۶۵	۵/۲۲	۴/۵۷	۸/۲۸	۸/۵۸	۷/۲۲	۵/۶۶	۵/۷۶	۸/۴۸	۷/۸۳	۶/۲۳	۴/۳۰	۷/۱۰	۶/۵۹	۶/۶۶	۶/۳۲	۷/۵۱	۶/۴۷	۷/۶۳	خراسان رضوی
۶/۶۱	۷/۸۹	۵/۴۱	۷/۲۲	۵/۴۱	۴/۲۳	۸/۳۵	۸/۶۴	۷/۳۶	۵/۵۳	۵/۶۵	۸/۳۹	۷/۳۲	۶/۱۸	۴/۶۳	۷/۰۹	۶/۰۰	۶/۷۷	۵/۸۵	۷/۳۸	۶/۲۶	۷/۳۲	خراسان شمالی
۶/۵۲	۷/۷۸	۴/۴۹	۷/۶۶	۴/۴۹	۴/۲۱	۸/۲۱	۸/۴۶	۷/۳۸	۵/۴۳	۵/۳۲	۸/۱۹	۷/۴۴	۶/۱۷	۴/۳۳	۶/۹۳	۶/۳۳	۶/۶۰	۶/۴۸	۷/۷۱	۶/۳۸	۶/۸۹	خوزستان
۶/۸۸	۸/۲۵	۵/۱۴	۷/۸۵	۵/۱۴	۴/۶۹	۸/۳۷	۸/۵۷	۷/۵۷	۵/۷۲	۵/۸۴	۸/۵۵	۸/۱۸	۶/۴۳	۴/۹۰	۶/۸۵	۶/۸۲	۶/۸۵	۶/۴۹	۷/۷۳	۶/۸۹	۷/۶۰	زنجان
۶/۵۳	۷/۴۸	۴/۷۲	۷/۵۲	۴/۷۲	۳/۷۹	۸/۱۱	۸/۵۸	۷/۴۶	۵/۴۶	۵/۳۲	۸/۲۰	۷/۵۴	۵/۹۷	۴/۳۲	۶/۹۷	۶/۵۱	۶/۶۰	۶/۵۳	۷/۴۳	۶/۶۴	۷/۲۴	سمنان
۶/۴۱	۷/۵۰	۴/۹۰	۷/۵۰	۴/۹۰	۳/۸۹	۷/۸۰	۸/۲۱	۶/۹۶	۵/۶۱	۵/۱۰	۷/۷۷	۶/۸۲	۶/۷۶	۴/۶۶	۶/۹۳	۵/۹۸	۶/۱۱	۶/۴۵	۶/۸۹	۶/۴۵	۷/۶۷	سیستان و بلوچستان
۶/۵۰	۷/۷۵	۴/۸۸	۷/۵۴	۴/۸۸	۴/۷۰	۸/۰۳	۸/۳۶	۷/۲۵	۵/۳۳	۵/۴۶	۸/۱۳	۷/۵۷	۵/۸۸	۴/۲۴	۶/۷۴	۶/۴۱	۶/۲۸	۶/۳۳	۷/۱۲	۶/۳۸	۷/۲۵	فارس
۶/۸۳	۸/۲۵	۵/۲۳	۷/۵۰	۵/۲۳	۴/۵۴	۸/۴۸	۸/۶۸	۷/۴۴	۵/۷۲	۵/۷۳	۸/۷۶	۸/۱۹	۶/۲۶	۴/۲۴	۷/۳۳	۶/۷۵	۷/۰۳	۶/۲۲	۷/۶۸	۶/۵۵	۷/۵۵	قزوین
۶/۵۴	۷/۸۷	۵/۳۲	۷/۲۷	۵/۳۲	۴/۳۷	۸/۲۰	۸/۵۷	۷/۲۶	۵/۶۶	۵/۴۵	۸/۲۶	۷/۲۲	۶/۱۴	۴/۷۱	۶/۹۵	۵/۹۲	۶/۶۰	۵/۷۹	۷/۲۵	۶/۱۱	۷/۱۹	قم
۶/۴۷	۷/۹۲	۴/۴۴	۷/۷۵	۴/۴۴	۳/۸۰	۸/۱۳	۸/۴۹	۷/۵۰	۵/۴۶	۵/۶۷	۷/۸۹	۷/۴۳	۵/۸۵	۴/۶۸	۷/۱۵	۵/۸۱	۶/۸۷	۶/۳۰	۷/۱۲	۶/۲۰	۶/۹۷	کردستان
۶/۷۹	۸/۱۷	۴/۸۹	۷/۷۶	۴/۸۹	۴/۳۳	۸/۵۶	۸/۶۴	۷/۳۹	۵/۶۹	۵/۸۰	۸/۵۷	۸/۱۱	۶/۴۲	۴/۳۶	۶/۸۹	۶/۶۷	۶/۷۷	۶/۶۰	۷/۹۳	۶/۷۵	۷/۳۸	کرمان
۶/۸۸	۷/۹۹	۵/۲۹	۷/۸۴	۵/۲۹	۴/۵۶	۸/۴۳	۸/۴۳	۷/۱۶	۵/۷۸	۵/۷۴	۸/۴۸	۸/۲۸	۶/۴۲	۴/۹۵	۷/۳۵	۷/۶۰	۶/۷۶	۶/۴۷	۷/۶۵	۷/۱۱	۶/۹۱	کرمانشاه
۶/۷۴	۷/۵۵	۳/۸۲	۷/۸۳	۳/۸۲	۴/۰۶	۸/۲۱	۸/۸۷	۷/۳۶	۵/۷۱	۶/۳۷	۸/۵۴	۸/۴۰	۵/۳۳	۴/۲۰	۷/۹۲	۶/۹۸	۷/۱۲	۶/۷۹	۷/۵۵	۷/۶۹	۷/۳۶	کهگیلویه و بویراحمد
۶/۵۶	۷/۶۴	۵/۲۷	۷/۵۳	۵/۲۷	۴/۴۳	۷/۹۷	۸/۲۷	۷/۰۷	۵/۶۸	۵/۶۵	۸/۱۰	۷/۲۲	۶/۳۴	۴/۳۸	۶/۸۷	۶/۲۰	۶/۴۲	۶/۱۷	۷/۲۳	۶/۳۱	۷/۷۴	گلستان
۶/۵۲	۷/۸۹	۴/۹۰	۷/۵۶	۴/۹۰	۴/۳۱	۸/۲۸	۸/۴۱	۷/۳۶	۵/۲۸	۵/۳۲	۸/۲۶	۷/۷۱	۵/۹۷	۴/۰۸	۶/۶۶	۶/۳۶	۶/۳۵	۶/۲۳	۷/۳۶	۶/۴۱	۷/۲۵	گیلان
۶/۷۷	۸/۲۴	۵/۱۲	۷/۲۲	۵/۱۲	۴/۶۴	۸/۳۰	۸/۶۶	۷/۳۶	۵/۷۶	۵/۵۷	۸/۶۶	۷/۸۸	۶/۲۲	۴/۵۳	۷/۲۵	۶/۷۱	۶/۹۶	۶/۲۱	۷/۵۳	۶/۶۱	۷/۵۳	لرستان
۶/۵۹	۷/۹۵	۴/۷۴	۷/۶۳	۴/۷۴	۴/۱۰	۸/۲۷	۸/۶۰	۷/۳۸	۵/۴۷	۵/۴۶	۸/۳۷	۷/۶۱	۶/۳۳	۴/۳۱	۷/۱۱	۶/۲۹	۶/۸۳	۶/۳۱	۷/۶۳	۶/۱۴	۷/۱۷	مازندران
۶/۸۲	۸/۱۸	۵/۱۱	۷/۷۹	۵/۱۱	۴/۶۳	۸/۳۵	۸/۵۴	۷/۴۴	۵/۸۴	۵/۷۹	۸/۳۵	۷/۹۶	۶/۳۴	۴/۸۶	۷/۰۳	۶/۷۱	۶/۷۳	۶/۶۱	۷/۶۳	۶/۹۶	۷/۳۵	مرکزی
۶/۶۱	۷/۴۶	۴/۹۸	۷/۴۲	۴/۹۸	۴/۰۰	۸/۰۰	۸/۵۲	۷/۳۷	۵/۷۱	۵/۶۳	۸/۱۳	۷/۳۷	۶/۳۱	۴/۴۲	۷/۲۷	۶/۳۳	۶/۷۱	۶/۲۷	۷/۴۲	۶/۷۵	۷/۷۳	هرمزگان
۶/۵۷	۷/۷۴	۵/۲۴	۷/۳۶	۵/۲۴	۴/۷۴	۸/۱۵	۸/۳۳	۷/۱۰	۵/۵۸	۵/۶۵	۸/۱۳	۷/۴۴	۵/۸۹	۴/۵۲	۶/۵۹	۶/۴۵	۶/۳۵	۶/۲۷	۷/۴۴	۶/۴۹	۷/۳۰	همدان
۶/۴۶	۷/۶۸	۴/۹۷	۷/۶۵	۴/۹۷	۴/۱۷	۸/۱۸	۸/۵۷	۷/۴۱	۵/۲۸	۵/۲۲	۸/۱۸	۷/۴۶	۵/۹۹	۴/۰۷	۶/۷۰	۶/۱۱	۶/۲۳	۶/۲۹	۷/۰۱	۶/۱۱	۶/۳۲	یزد
۶/۶۲	۷/۸۵	۴/۹۳	۷/۵۷	۴/۹۳	۴/۳۵	۸/۲۰	۸/۵۰	۷/۳۱	۵/۵۷	۵/۵۹	۸/۲۸	۷/۶۴	۶/۱۶	۴/۴۳	۶/۹۹	۶/۴۳	۶/۶۳	۶/۳۱	۷/۴۳	۶/۵۱	۷/۳۳	کل کشور

جدول ۹ نشان می‌دهد از منظر فعالان اقتصادی در هر استان کدام مؤلفه‌ها در ارزیابی آنها به‌عنوان مناسب‌ترین یا نامناسب‌ترین مؤلفه شناخته می‌شود. با تحلیل مقایسه‌ای این جدول با جدول ۹ در گزارش زمستان ۱۳۹۷ می‌توان به اطلاعات قابل توجهی دست یافت؛ از جمله اینکه مثلاً در استان اصفهان در هر دو مطالعه، مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» نامناسب‌ترین ارزیابی را به خود اختصاص داده است علاوه بر این، در ارزیابی هر دو فصل، مؤلفه «میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی» نامناسب‌ترین ارزیابی در مطالعه زمستان ۱۳۹۷ مربوط به استان خراسان شمالی است در حالی که در مطالعه پاییز ۱۳۹۷ نامناسب‌ترین ارزیابی در خصوص این مؤلفه مربوط به استان گیلان بوده است. از این نوع مقایسه‌ها می‌توان برای همه استان‌ها ارائه داد تا سیر تغییرات ارزیابی فعالان اقتصادی هر استان در طول زمان مورد توجه و بررسی سیاستگذاران و مسئولان استانی قرار گیرد و وضعیت تغییرات هر استان در رتبه‌بندی مؤلفه‌های مورد سنجش با دقت ارزیابی و تحلیل و چرایی شود. به این ترتیب انتظار می‌رود مسئولان استانی بتوانند برای مطالعه فصول بعدی در بهتر شدن وضعیت استان خود اقدامات مفیدتر و اصلاحی‌تری را خصوصاً در آن مؤلفه‌هایی که از نظر ارزیابی نامناسب‌تر شناسایی شده‌اند به سرانجام برسانند.

۳. نتایج پژوهش براساس نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری

همچنان که در بخش‌های پیشین اشاره شد، هر شاخص از تعدادی نماگر و هر نماگر از تعدادی مؤلفه تشکیل شده است. در بخش قبلی این گزارش، نتایج این پژوهش براساس مؤلفه‌های آماری و پیمایشی ارائه شد. در این بخش نتایج پژوهش براساس نماگرهای هفت‌گانه امنیت سرمایه‌گذاری ارائه می‌شود. یادآوری می‌شود در این پژوهش، هفت نماگر اصلی تشکیل‌دهنده شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به این ترتیب تعریف شده‌اند و ارزیابی کلی هر نماگر با تلفیق مؤلفه‌های آماری و پیمایشی (به‌صورت تأثیر ۲۰ درصدی مؤلفه‌های آماری و ۸۰ درصدی مؤلفه‌های پیمایشی) به این ترتیب بوده است:

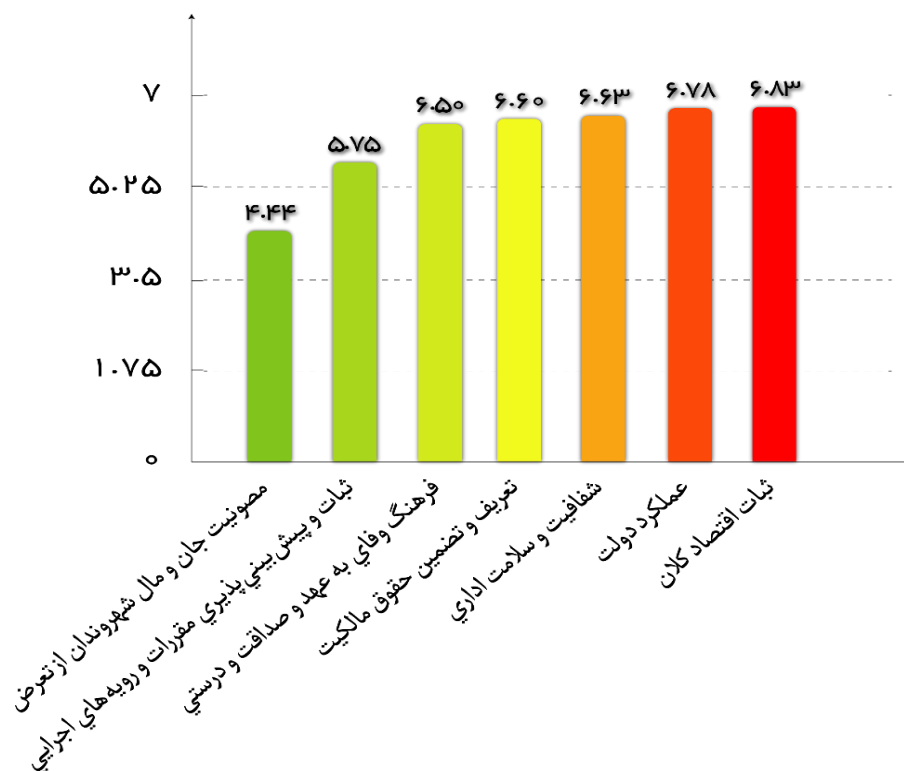
جدول ۱۰. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در زمستان ۱۳۹۷

(نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی)

ارزیابی	نماگرهای شاخص امنیت سرمایه‌گذاری
۶/۸۳	نماگر ثبات اقتصاد کلان (شامل ۳ مؤلفه: ۱ پیمایشی و ۲ آماری)
۶/۷۸	نماگر عملکرد دولت (شامل ۳ مؤلفه: ۳ پیمایشی)
۶/۶۳	نماگر شفافیت و سلامت اداری (شامل ۴ مؤلفه: ۴ پیمایشی)
۶/۶۰	نماگر تعریف و تضمین حقوق مالکیت (شامل ۷ مؤلفه: ۳ پیمایشی و ۴ آماری)
۶/۵۰	نماگر فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی (شامل ۹ مؤلفه: ۵ پیمایشی و ۴ آماری)
۵/۷۵	نماگر ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی (شامل ۴ مؤلفه: ۳ پیمایشی و ۱ آماری)
۴/۴۴	نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (شامل ۸ مؤلفه: ۲ پیمایشی و ۶ آماری)

نمودار ۴. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در زمستان ۱۳۹۷

آنچه در جدول ۱۰ آمده است ترتیب نماگرهای هفت‌گانه از نامناسب‌ترین به مناسب‌ترین است. از مقایسه این جدول با مطالعه پاییز درمی‌یابیم که نامناسب‌ترین نماگر در مطالعه زمستان ۱۳۹۷ نماگر ثبات اقتصاد کلان است در حالی که در مطالعه پاییز ۱۳۹۷ نماگر عملکرد دولت نامناسب‌ترین وضعیت را داشته است که نشان‌دهنده نامناسب‌تر شدن وضعیت اقتصاد کلان نسبت به سایر نماگرها در فصل زمستان ۱۳۹۷ دارد و مناسب‌ترین نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض است که در هر دو مطالعه زمستان و پاییز ۱۳۹۷ مناسب‌ترین نماگر بوده است.

رتبه‌بندی استان‌ها به ترتیب هریک از هفت نماگر امنیت سرمایه‌گذاری بر حسب مناسب‌ترین تا نامناسب‌ترین ارزیابی در استان‌ها، در ادامه ارائه شده است.

۲-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «عملکرد دولت»

نماگر عملکرد دولت شامل سه مؤلفه است که هر سه پیمایشی هستند. جدول ۱۲ رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر عملکرد دولت را در مطالعه زمستان ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. این نماگر در مطالعه قبلی (پاییز ۱۳۹۷) رتبه اول نامناسب‌ترین نماگر را به خود اختصاص داده بود. در حالی که در این مطالعه نماگر عملکرد دولت با کمی ۶/۷۸ از ۱۰ به‌عنوان دومین نماگر نامناسب در میان هفت نماگر دیگر ارزیابی شده است. در این نماگر مؤلفه «اختلال در کسب‌وکار بر اثر تحریم‌های جدید خارجی» که در دو مطالعه قبلی وضعیت بسیار بدتری را به خود اختصاص داده و در این مطالعه از منظر فعالان نمره کمتری را دریافت کرده است و نسبت به سایر مؤلفه‌ها کمتر نامناسب ارزیابی شده است که این عامل اصلی در تغییر رتبه این نماگر نسبت به مطالعه قبلی است.

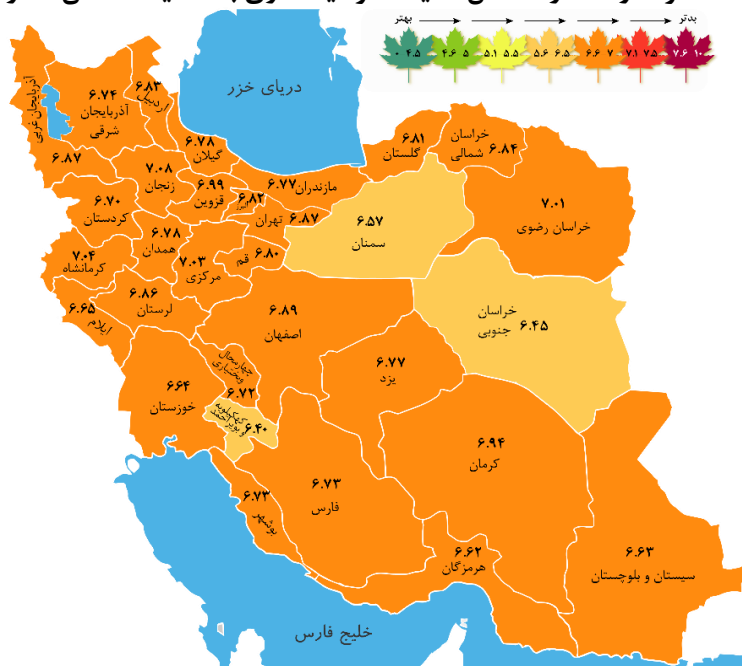
جدول ۱۲. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «عملکرد دولت» از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری

(نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی)

به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷

رتبف	استان	ارزیابی	رتبف	استان	ارزیابی	رتبف	استان
۱	کهگیلویه و بویراحمد	۶/۴۰	۱۲	بوشهر	۶/۸۳	۲۳	آذربایجان غربی
۲	خراسان جنوبی	۶/۴۵	۱۳	آذربایجان شرقی	۶/۸۴	۲۴	تهران
۳	سمنان	۶/۵۷	۱۴	یزد	۶/۷۷	۲۵	اصفهان
۴	هرمزگان	۶/۶۲	۱۵	مازندران	۶/۷۷	۲۶	کرمان
۵	سیستان و بلوچستان	۶/۶۳	۱۶	همدان	۶/۷۸	۲۷	قزوین
۶	خوزستان	۶/۶۴	۱۷	گیلان	۶/۷۸	۲۸	خراسان رضوی
۷	ایلام	۶/۶۵	۱۸	گلستان	۶/۸۱	۲۹	مرکزی
۸	البرز	۶/۶۹	۱۹	قم	۶/۸۲	۳۰	کرمانشاه
۹	کردستان	۶/۷۰	۲۰	اردبیل	۶/۸۳	۳۱	زنجان
۱۰	چهارمحال و بختیاری	۶/۷۲	۲۱	خراسان شمالی	۶/۸۴		میانگین کشوری
۱۱	فارس	۶/۷۳	۲۲	لرستان	۶/۸۶		

شکل ۴. نماگر «عملکرد دولت» از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷

۳-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری»

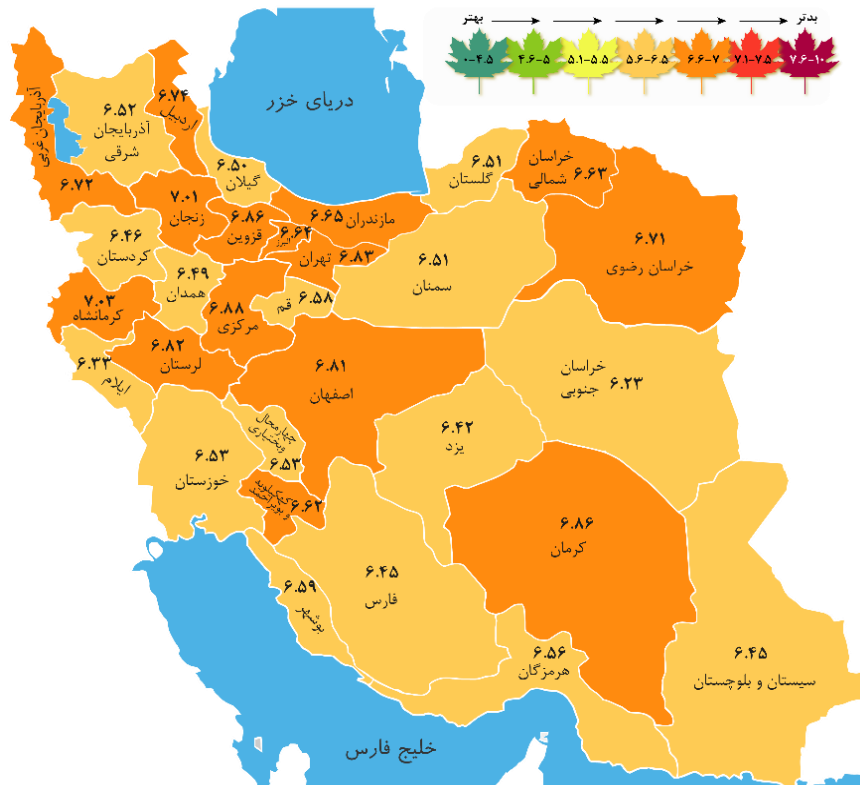
نماگر شفافیت و سلامت اداری، شامل چهار مؤلفه است که همه آنها به صورت پیمایشی محاسبه شده‌اند. جدول ۱۳ رتبه‌بندی استان‌ها براساس این نماگر را در مطالعه زمستان ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که وضعیت استان‌های خراسان جنوبی، ایلام و یزد مناسب‌ترین و استان‌های کرمانشاه، زنجان و مرکزی نامناسب‌ترین ارزیابی را از منظر فعالان اقتصادی هر استان در این نماگر کسب کرده‌اند.

جدول ۱۳. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری»

از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ (نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی)

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	خراسان جنوبی	۶/۲۳	۱۲	چهارمحال و بختیاری	۶/۵۳	۲۳	اردبیل	۶/۷۴
۲	ایلام	۶/۳۳	۱۳	خوزستان	۶/۵۳	۲۴	اصفهان	۶/۸۱
۳	یزد	۶/۴۲	۱۴	هرمزگان	۶/۵۶	۲۵	لرستان	۶/۸۲
۴	سیستان و بلوچستان	۶/۴۵	۱۵	قم	۶/۵۸	۲۶	تهران	۶/۸۳
۵	فارس	۶/۴۵	۱۶	بوشهر	۶/۵۹	۲۷	قزوین	۶/۸۶
۶	کردستان	۶/۴۶	۱۷	کهگیلویه و بویراحمد	۶/۶۲	۲۸	کرمان	۶/۸۶
۷	همدان	۶/۴۹	۱۸	خراسان شمالی	۶/۶۳	۲۹	مرکزی	۶/۸۸
۸	گیلان	۶/۵۰	۱۹	البرز	۶/۶۴	۳۰	زنجان	۷/۰۱
۹	سمنان	۶/۵۱	۲۰	مازندران	۶/۶۵	۳۱	کرمانشاه	۷/۰۳
۱۰	گلستان	۶/۵۱	۲۱	خراسان رضوی	۶/۷۱		میانگین کشوری	۶/۶۳
۱۱	آذربایجان شرقی	۶/۵۲	۲۲	آذربایجان غربی	۶/۷۲			

شکل ۵. نماگر «شفافیت و سلامت اداری» از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷

۳-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت»

در زمستان ۱۳۹۷، نماگر تعریف و تضمین حقوق مالکیت با کمیّت ۶/۶۰ از ۱۰ چهارمین نماگر نامناسب ارزیابی شده است. در حالی که در مطالعه پاییز ۱۳۹۷ این نماگر سومین نماگر نامناسب ارزیابی شده بود که نشان‌دهنده مناسب‌تر شدن وضعیت نسبی این نماگر نسبت به سایر نماگرها (یا بدتر شدن وضعیت سایر نماگرها نسبت به آن) در مطالعه پنجم نسبت به مطالعه چهارم است. جدول ۱۴ رتبه‌بندی استان‌ها براساس این نماگر در زمستان ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد.

جدول ۱۴. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت»

از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ (نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی)

رتبه	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	رتبه
۱	همدان	۵/۸۶	۱۲	فارس	۶/۵۰	۲۳	زنجان	۶/۷۹
۲	یزد	۶/۰۶	۱۳	آذربایجان شرقی	۶/۵۲	۲۴	بوشهر	۶/۸۰
۳	قم	۶/۲۰	۱۴	مرکزی	۶/۵۹	۲۵	کرمانشاه	۶/۸۲
۴	ایلام	۶/۲۵	۱۵	کردستان	۶/۶۱	۲۶	قزوین	۶/۸۷
۵	خراسان جنوبی	۶/۲۸	۱۶	سیستان و بلوچستان	۶/۶۴	۲۷	آذربایجان غربی	۶/۸۷
۶	گیلان	۶/۳۱	۱۷	مازندران	۶/۶۶	۲۸	کرمان	۶/۸۷
۷	گلستان	۶/۳۸	۱۸	اصفهان	۶/۶۷	۲۹	تهران	۶/۸۸
۸	سمنان	۶/۳۹	۱۹	هرمزگان	۶/۶۸	۳۰	البرز	۶/۹۶
۹	چهارمحال و بختیاری	۶/۴۳	۲۰	خراسان رضوی	۶/۶۹	۳۱	کهگیلویه و بویراحمد	۷/۴۵
۱۰	خراسان شمالی	۶/۴۸	۲۱	خوزستان	۶/۷۳		میانگین کشوری	۶/۶۰
۱۱	اردبیل	۶/۵۰	۲۲	لرستان	۶/۷۵			

شکل ۶. نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها، زمستان ۱۳۹۷

۳-۵. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی»
نماگر فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی، دارای بیشترین مؤلفه (۹ مؤلفه) در میان هفت نماگر دیگر است که بیش از نیمی از آنها پیمایشی هستند. این نماگر در زمستان ۱۳۹۷ همانند مطالعه قبلی در رتبه پنجم نامناسب‌ترین نماگر بوده است، وضعیت این نماگر در فصل زمستان ۱۳۹۷ در جدول ۱۵ ارائه شده است.

جدول ۱۵. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی»

از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷ (نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی)

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان
۱	سیستان و بلوچستان	۵/۵۹	۱۲	کرمان	۶/۴۶	۲۳	آذربایجان شرقی
۲	خراسان جنوبی	۵/۷۵	۱۳	اردبیل	۶/۴۶	۲۴	مرکزی
۳	همدان	۶/۱۰	۱۴	لرستان	۶/۴۶	۲۵	البرز
۴	خوزستان	۶/۲۰	۱۵	آذربایجان غربی	۶/۴۶	۲۶	کهگیلویه و بویراحمد
۵	گلستان	۶/۲۷	۱۶	زنجان	۶/۴۹	۲۷	یزد
۶	هرمزگان	۶/۲۹	۱۷	فارس	۶/۴۹	۲۸	مازندران
۷	خراسان رضوی	۶/۳۱	۱۸	سمنان	۶/۵۲	۲۹	اصفهان
۸	خراسان شمالی	۶/۳۲	۱۹	قم	۶/۵۵	۳۰	قزوین
۹	کرمانشاه	۶/۳۵	۲۰	چهارمحال و بختیاری	۶/۶۰	۳۱	تهران
۱۰	ایلام	۶/۳۹	۲۱	بوشهر	۶/۶۰		میانگین کشوری
۱۱	کردستان	۶/۴۴	۲۲	گیلان	۶/۶۳		

شکل ۷. نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی»

از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷

۳-۶. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی»

جدول ۱۶ نشان می‌دهد در زمستان ۱۳۹۷ فعالان اقتصادی از استان‌های خراسان جنوبی، گلستان و کردستان مناسب‌ترین ارزیابی و از استان‌های کرمانشاه، آذربایجان غربی و فارس، نامناسب‌ترین ارزیابی در نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی» را ارائه داده‌اند. این نماگر در مطالعه زمستان همانند مطالعه پاییز ۱۳۹۷ در رتبه ششم نماگرها قرار گرفته است.

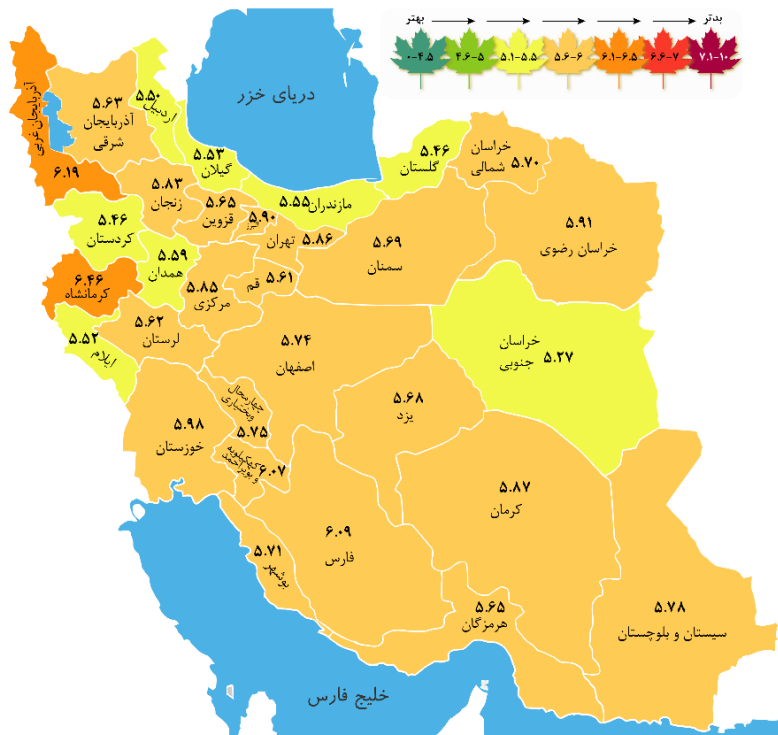
جدول ۱۶. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی»

از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ (نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی)

رتبه	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان
۱	خراسان جنوبی	۵/۲۷	۱۲	هرمزگان	۵/۶۵	۲۳	تهران
۲	گلستان	۵/۴۶	۱۳	قزوین	۵/۶۵	۲۴	کرمان
۳	کردستان	۵/۴۶	۱۴	یزد	۵/۶۸	۲۵	البرز
۴	اردبیل	۵/۵۰	۱۵	سمنان	۵/۶۹	۲۶	خراسان رضوی
۵	ایلام	۵/۵۲	۱۶	خراسان شمالی	۵/۷۰	۲۷	خوزستان
۶	گیلان	۵/۵۳	۱۷	بوشهر	۵/۷۱	۲۸	کهگیلویه و بویراحمد
۷	مازندران	۵/۵۵	۱۸	اصفهان	۵/۷۴	۲۹	فارس
۸	همدان	۵/۵۹	۱۹	چهارمحال و بختیاری	۵/۷۵	۳۰	آذربایجان غربی
۹	قم	۵/۶۱	۲۰	سیستان و بلوچستان	۵/۷۸	۳۱	کرمانشاه
۱۰	لرستان	۵/۶۲	۲۱	زنجان	۵/۸۳		میانه‌گین کشوری
۱۱	آذربایجان شرقی	۵/۶۳	۲۲	مرکزی	۵/۸۵		

شکل ۸. نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی»

از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۷

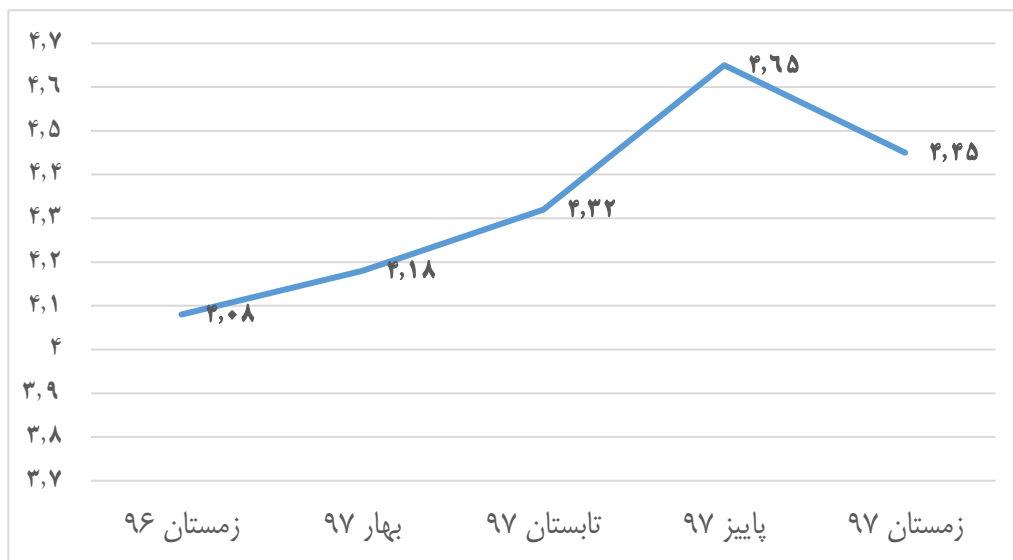
۴. شاخص کلی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک استان‌ها

پس از استخراج مؤلفه‌های پیمایشی و آماری، اکنون با تلفیق این مؤلفه‌ها، شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ را ارائه می‌کنیم. براساس پژوهش پشتیبان گزارش حاضر، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری، با محاسبه میانگین وزنی مؤلفه‌های پیمایشی و آماری با نسبت ۸۰ به ۲۰ استخراج می‌شود که بر این اساس، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در فصل زمستان ۱۳۹۷ کمیت ۶/۱۸ از ۱۰ (شاخص ۱۰ به معنای نامی مطلق سرمایه‌گذاری) به‌دست آمده است. در حالی که در زمستان ۱۳۹۶ شاخص امنیت سرمایه‌گذاری عدد ۵/۹۸ و در بهار سال ۱۳۹۷ با کمیت ۶/۱۵ و در فصل تابستان ۱۳۹۷ کمیت ۶/۳۲ و در پاییز ۱۳۹۷، ۶/۴۳ ارزیابی شده بود. نمودارهای ۵ و ۶ و ۷، روند تغییرات شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری را به‌طور کلی و نیز در مقایسه با روند تغییرات همین شاخص از نظر مؤلفه‌های آماری و پیمایشی نشان می‌دهند:

جدول ۱۸ نیز شاخص کلی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد.

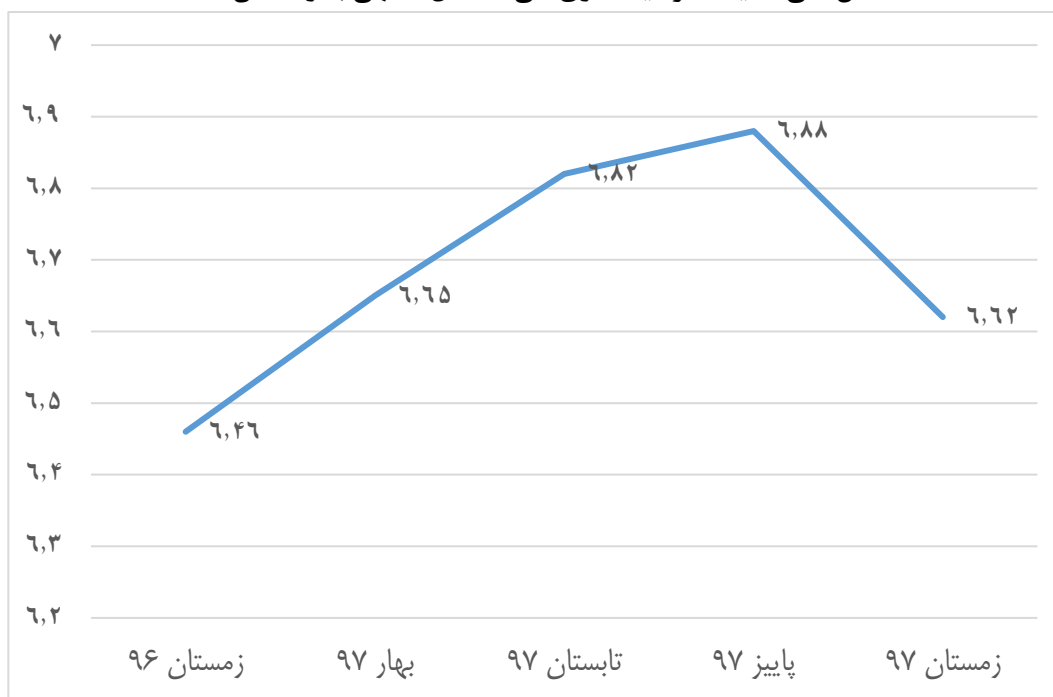
نمودار ۵. روند تغییرات مؤلفه‌های آماری (HD) شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری

طی ۵ فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۷

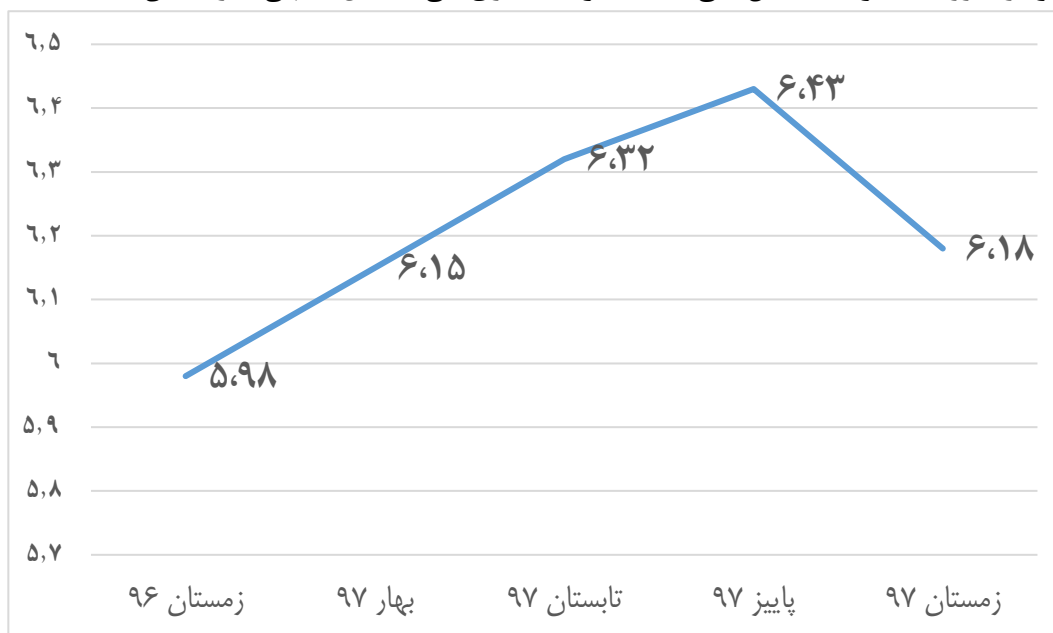

نمودار ۶. روند تغییرات مؤلفه‌های پیمایشی (SD)
شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری طی ۵ فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۷

نمودار ۷. روند تغییرات شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری طی ۵ فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۷

جدول ۱۸. رتبه‌بندی استان‌ها از نظر شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷

شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری (نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی)			استان / شاخص	ردیف
شاخص ملی*	مولفه‌های آماری	مولفه‌های پیمایشی		
۵/۷۰	۳/۴۱	۶/۲۷	خراسان جنوبی	۱
۵/۸۸	۳/۷۶	۶/۴۱	سیستان و بلوچستان	۲
۵/۹۰	۳/۲۳	۶/۵۷	همدان	۳
۵/۹۷	۳/۶۷	۶/۵۴	قم	۴
۶/۰۰	۳/۵۴	۶/۶۱	هرمزگان	۵
۶/۰۰	۴/۱۹	۶/۴۶	یزد	۶
۶/۰۳	۴/۰۵	۶/۵۳	سمنان	۷
۶/۰۷	۴/۱۱	۶/۵۷	گلستان	۸
۶/۱۱	۴/۵۴	۶/۵۰	فارس	۹
۶/۱۴	۴/۷۸	۶/۴۷	کردستان	۱۰
۶/۱۵	۴/۶۲	۶/۵۳	ایلام	۱۱
۶/۱۷	۴/۰۷	۶/۶۹	آذربایجان غربی	۱۲
۶/۱۸	۴/۶۸	۶/۵۶	آذربایجان شرقی	۱۳
۶/۱۹	۴/۸۸	۶/۵۲	گیلان	۱۴
۶/۲۰	۴/۹۳	۶/۵۲	اردبیل	۱۵
۶/۲۱	۴/۶۱	۶/۶۱	خراسان شمالی	۱۶
۶/۲۲	۵/۱۰	۶/۵۰	بوشهر	۱۷
۶/۲۲	۵/۰۳	۶/۵۲	خوزستان	۱۸
۶/۲۳	۴/۲۰	۶/۷۳	خراسان رضوی	۱۹
۶/۲۵	۴/۰۸	۶/۷۹	کرمان	۲۰
۶/۲۶	۴/۹۲	۶/۵۹	مازندران	۲۱
۶/۲۶	۳/۸۷	۶/۸۸	کرمانشاه	۲۲
۶/۲۶	۴/۹۵	۶/۵۹	البرز	۲۳
۶/۲۷	۴/۴۳	۶/۷۳	اصفهان	۲۴
۶/۳۰	۴/۴۳	۶/۷۷	لرستان	۲۵
۶/۳۵	۵/۱۷	۶/۶۵	چهارمحال و بختیاری	۲۶
۶/۳۵	۴/۴۷	۶/۸۲	مرکزی	۲۷
۶/۳۶	۴/۲۹	۶/۸۸	زنجان	۲۸
۶/۴۱	۴/۷۶	۶/۸۳	قزوین	۲۹
۶/۴۸	۵/۳۷	۶/۷۶	تهران	۳۰
۶/۵۷	۵/۹۲	۶/۷۴	کهگیلویه و بویراحمد	۳۱
۶/۱۸	۴/۴۵	۶/۶۲	میانگین	

* شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری میانگین وزنی دو بخش پیمایشی با وزن ۰/۸ و آماری با وزن ۰/۲ است.

جدول ۱۸ نشان می‌دهد براساس فروض و تعاریف این پژوهش، مناسب‌ترین استان‌ها از نظر امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ به ترتیب استان‌های خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان و همدان و نامناسب‌ترین استان‌ها از نظر امنیت سرمایه‌گذاری، به ترتیب استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، تهران، و

۱. اطلاعات استخراج شده از جدول ۱۸ (شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری و رتبه‌بندی استان‌ها براساس آن) و مقایسه دو شاخص پیمایشی (۶/۶۲) و آماری (۴/۴۵)، شکافی قابل توجه میان آمارهای رسمی (HD) و ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده این مطالعه (SD) را نشان می‌دهد.^۱ از این اختلاف می‌توان نتیجه گرفت که اتکای صرف به آمارهای رسمی ممکن است تحلیل‌های امنیت سرمایه‌گذاری را دچار خطا کند. علاوه بر این، در شاخص پیمایشی، تجربه، ادراک و احساسات افراد درباره مؤلفه‌ها ارائه می‌شود که می‌تواند با واقعیت، تفاوت فاحش داشته باشد؛ همان طور که داده‌های آماری نیز به دلیل تورش‌های آماری می‌توانند با واقعیت فاصله داشته باشند. برای مثال شاخص‌هایی که امنیت و تورم و رشد اقتصادی و اشتغال و کارایی را محاسبه می‌کنند می‌توانند با احساس امنیت، احساس تورم، احساس رشد و اشتغال و احساس کارایی، متفاوت باشند. شاید بتوان گفت این تفاوت‌ها، گویای شکاف میان نتایج واقعی عملکرد دولت از یک سو و احساس و ادراک و انتظارات مردم از سوی دیگر است.

۲. بررسی همبستگی بین شاخص‌های پیمایشی و آماری در این مطالعه نشان می‌دهد در استان‌ها بین این دو شاخص ارتباط چندانی وجود ندارد که ممکن است ناشی از تعداد نسبتاً کم نمونه‌ها در این مطالعه باشد. لازم است این ارتباط در گزارش فصل‌های آینده مورد سنجش و ارزیابی قرار گیرد.

۳. در میان نماگرهای هفت‌گانه شاخص امنیت اقتصادی در زمستان ۱۳۹۷، نماگرهای «ثبات اقتصاد کلان» و «عملکرد دولت» همانند مطالعه پاییز ۱۳۹۷ مجدداً نامناسب‌تر و بدتر از بقیه نماگرها و نماگرهای «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» و «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی» همانند دو مطالعه گذشته بهتر از بقیه ارزیابی شده‌اند. نماگر ثبات اقتصاد کلان که واجد دو مؤلفه آماری «ثبات نرخ ارز» و «عدم نوسان شاخص تورم مصرف‌کننده» و مؤلفه پیمایشی «ثبات قیمت مواد اولیه» است که در زمستان ۱۳۹۷ نسبت به پاییز ۱۳۹۷ از منظر فعالان کسب و کار و شاخصهای آماری با نمره نامناسب‌تری ارزیابی شده است که منجر به بدترین نماگر شدن آن در مطالعه زمستان ۱۳۹۷ شده است.

۴. یک اتفاق یا رخداد در هر استان می‌تواند رتبه آن استان را در شاخص امنیت سرمایه‌گذاری تغییر دهد. برای مثال، لازم است برای همه ساکنان هر استان روشن شود بی‌احتیاطی در رانندگی منجر به تصادف با تلفات یا نزاع منجر به ضرب و جرح یا حتی تغییر مسئولان استانی، باعث کاهش رتبه استان می‌شود؛ اعلام و جلب توجه عمومی به این شاخص می‌تواند به رقابت‌های مثبت و سازنده میان استان‌ها منجر شود و به همکاری مردم و فعالان اقتصادی و مسئولان استانی برای بهتر شدن رتبه و پیشی گرفتن

۱. گفتنی است از آنجا که تعداد فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش به حدصاب علمی تعیین شده (۱۱۲۰۰) نرسیده است، نتایج این تحقیق به همه فعالان اقتصادی سراسر کشور تعمیم داده نشده است و در تفسیر نتایج آن عبارت «از نظر مشارکت‌کنندگان در این تحقیق» به‌کار رفته است.

از استان‌های رقیب بینجامد. برای نزدیک شدن به وضعیت مطلوب، پیشنهاد می‌شود مسئولان و رسانه‌های ملی و استانی رتبه‌بندی استان‌ها در این گزارش را برای مردم تشریح کرده و اهتمام عمومی را برای بهتر شدن وضعیت استان خود در فصل آینده، برانگیزند و نشان دهند مسئولیت اجتماعی در بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در هر استان مؤثر است. نیل به این هدف، مستلزم فرهنگ‌سازی است.

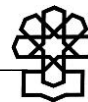
۵. در رتبه‌بندی استان‌ها براساس داده‌های آماری، شاهد نوعی پراکندگی استان‌های برخوردار و کمتر برخوردار در پایین و بالای فهرست هستیم. برای مثال، تهران در کنار دو استان کمتر برخوردار (چهارمحال و بختیاری و کهگیلویه و بویراحمد) در پایین فهرست قرار گرفته که این امر می‌تواند به دلیل پراکندگی و تنوع مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری باشد. از طرف دیگر توجه به این نکته لازم است که هرچند یک بنگاه اقتصادی که در یک استان خاص فعالیت می‌کند، اما از مؤلفه‌های شکل‌دهنده امنیت سرمایه‌گذاری در دیگر استان‌ها می‌تواند متأثر باشد. برای مثال، مواد اولیه را از استانی دیگر خریده و چک برگشتی دارد یا برای انعقاد قراردادی به استان دیگر رفته و منجر به تصادف شده و یا محصولش را در جای دیگری فروخته و خلف وعده صورت گرفته و مواردی نظیر اینها، به عبارت دیگر نوعی درهم‌تنیدگی بین استانی وجود دارد که ایفای مسئولیت اجتماعی آحاد افراد در یک استان فقط شاخص آن استان را بهبود نمی‌بخشد، بلکه آثار جانبی مثبتی برای سایرین به‌طور مستقیم و غیرمستقیم دارد.

۶. نتایج جداول ۱۱ تا ۱۷ که رتبه‌بندی استان‌ها از نظر نماگرهای هفت‌گانه امنیت سرمایه‌گذاری را نشان می‌دهند، قابل توجه بوده و واجد آموزه‌هایی برای سیاست‌گذاری است.

۷. در نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض، استان‌های چهارمحال و بختیاری، ایلام و خراسان شمالی بدترین و استان‌های خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان و هرمزگان در جایگاه بهترین قرار گرفته‌اند که با توجه به اینکه مؤلفه‌های این نماگر بیشتر آماری هستند، این پراکندگی می‌تواند معنادار باشد. به عبارتی از آن جهت که منابع آماری براساس رخداد‌های واقعی اطلاعات فوق را بیان کرده‌اند در پایش این نماگر اعداد و رتبه‌بندی حاصله دقیقاً آن چیزی است که اتفاق افتاده و می‌توان براساس آن نتیجه تفاوت‌ها را مورد بررسی بیشتر و علت‌یابی قرار داد.

۸. مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» همانند دو فصل قبل جزء نامناسب‌ترین و بدترین ارزیابی در میان همه مؤلفه‌ها بوده است. لذا ضروری است مسئولان کشوری و استانی برای جلب بیشتر اعتماد مردم و ارتقای امنیت سرمایه‌گذاری در کشور و نیز استان خود، در عمل به وعده‌ها بیشتر همت کنند و در صورتی که احتمال تحقق وعده‌ای را اندک می‌دانند، از اعلام آن اجتناب ورزند.

۹. در مطالعه زمستان ۱۳۹۷ با توجه به کاهش تغییرات و نوسانات زیاد نرخ ارز و شاخص تورم مصرف‌کننده (و اعمال آنها در جدول نرمال شده مطالعه) نسبت به مطالعه قبلی، نامناسب‌تر شدن وضعیت مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری و به تبع آن بدتر شدن شاخص کل امنیت

سرمایه‌گذاری نسبت به دوره‌های قبل کمتر رخ داده و عامل مهمی جهت بهبود وضعیت عدد کل شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۷ نسبت به مطالعه‌های گذشته است. به عبارتی کنترل و محافظت اقتصاد در برابر نوسانات و ناملایمات شاخص‌های عمده اقتصادی می‌تواند آثار بسزایی در بهبود وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری داشته باشد.

۱۰. نکته قابل توجهی وجود دارد و آن این است که نماگرهای تشکیل‌دهنده امنیت سرمایه‌گذاری هر کدام یک متغیر و هدف باارزش هستند که باید برنامه‌ریزان کشوری و نیز استانی به آنها توجه لازم را داشته باشند، در نتیجه در استراتژی‌ها و برنامه‌های آتی برای توسعه ملی و استانی بهتر است به جای توجه صرف به شاخص‌های سخت‌افزاری و توسعه زیرساخت‌های فیزیکی، به بهبود سایر مؤلفه‌های غیرسخت‌افزاری نیز به صورت شایسته و متناسب توجه لازم را بنمایند.

۱۱. با توجه به رویکرد مناسب و قابل توجه قوه قضائیه در دوره مدیریت جدید و نظر به ارزیابی‌های نامناسب فعالان کسب‌وکار از برخی مؤلفه‌های مرتبط خصوصاً مؤلفه «اختلافات تجاری و احکام قضایی» در بخش پیمایش پیشنهاد می‌شود قوه قضائیه موضوعات مذکور و مرتبط با امنیت سرمایه‌گذاری را به صورت جدی‌تری در دستور کار خود قرار دهد.

منابع و مآخذ

الف) پرسشنامه‌ها

۵۶۹۴ پرسشنامه معتبر و احراز شده و تکمیل شده توسط فعالان اقتصادی از سراسر کشور مربوط به زمستان ۱۳۹۷ (فایل‌های پرسشنامه‌ها در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی - گروه مطالعات محیط کسب‌وکار)، محفوظ است.

ب) کتب، مقالات و گزارش‌ها

۱. بیمه مرکزی ایران، سالنامه آماری صنعت بیمه سال ۱۳۹۵.
۲. محمدحسین، حسین‌زاده‌بحرینی و سیدسعید، ملک‌الساداتی. «موانع نهادی سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار در ایران»، پژوهشنامه بازرگانی تابستان ۱۳۹۰، دوره ۱۵، ش ۵۹.
۳. دسوتو، هراندو. راز سرمایه: چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟، ترجمه فریدون تفضلی، تهران، نشر نی، ۱۳۸۶.
۴. سیاح، سیدامیر. «آموزه‌های ۱۶ دوره ارزیابی فصلی محیط کسب‌وکار در ایران طی پاییز ۱۳۸۹ تا تابستان ۱۳۹۳»، مجلس و راهبرد، سال بیست‌وسوم، ش ۸۵، بهار ۱۳۹۵.
۵. سیاح، سیدامیر و دیگران. «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها (ویرایش اول)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۵۸۵۲، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷.
۶. سیاح، سیدامیر و ایمان تهرانی. «پایش امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۶ به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری»، (ویرایش اول)، شماره مسلسل ۱۶۰۶۱، شهریورماه ۱۳۹۷.

۷. سیاح، سیدامیر و ایمان تهرانی. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری در بهار ۱۳۹۷ به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۶۱۸۷، آذرماه ۱۳۹۷.
۸. سیاح، سیدامیر و ایمان تهرانی. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۳. تابستان ۱۳۹۷»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۶۴۰۰، فروردین‌ماه ۱۳۹۸.
۹. سیاح، سیدامیر و ایمان تهرانی. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۳. تابستان ۱۳۹۷»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۶۵۲۶، تیر ماه ۱۳۹۸.
۱۰. مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه، سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۶.
۱۱. مرکز آمار ایران، سالنامه آماری سال ۱۳۹۶.
۱۲. مرکز آمار ایران، سالنامه سال ۱۳۹۵، تهران، مرکز آمار ایران، دفتر ریاست، روابط عمومی و همکاری‌های بین‌المللی، ۱۳۹۷.
۱۳. مرکز آمار و اطلاعات قوه قضائیه (معاونت آمار و اطلاعات)، سالنامه آماری قوه قضائیه ۱۳۹۵ (جلد ۱)، ۱۳۹۶.
۱۴. گزارش عملکرد واحدهای قضایی، مرکز آمار و اطلاعات قوه قضائیه، معاونت آمار و اطلاعات، کد RS0126، ۹۶، اسفند ۱۳۹۶.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۶۶۱۹

عنوان گزارش: پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۵. زمستان ۱۳۹۷

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه مطالعات محیط کسب‌وکار)

تهیه و تدوین‌کنندگان: سیدامیر سیاح، ایمان تهرانی

همکاران: امین قنبری، زهرا نعیمی

ناظران علمی: احمد شعبانی، جعفر خیرخواهان، سیداحسان خاندوزی، سیدمحمد رضا سید

نورانی، کامران ندری

واژه‌های کلیدی:

۱. امنیت سرمایه‌گذاری

۲. محیط کسب‌وکار

۳. حقوق مالکیت

۴. شفافیت

۵. فعالان اقتصادی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۷/۲